

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Lokální politické stranictví v prostředí územní
samosprávy ve městě Česká Třebová**

Bc. Miroslava Petrová

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Miroslava Petrová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Česká Třebová

Název anglicky

Local political partisanship in a local government environment in the town of Česká Třebová

Cíle práce

Tématem diplomové práce je lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy. Výzkum bude zaměřen na vybranou obec – město Česká Třebová ležící v Pardubickém kraji (okres Ústí nad Orlicí). Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb.

Metodika

Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu místních politických mechanismů v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Česká Třebová, územní samospráva, rozvoj obce, participace občanů, politická strana, volební strana, komunální volby, kandidátní listina, povolební koalice

Doporučené zdroje informací

- Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009.
- Balík, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P.; Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005.
- Brokl, L. Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997.
- Čmejrek, J. a kol. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Praha: Kernberg Publishing, 2009.
- Čmejrek, J.; Bubeníček, V.; Čopík, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010.
- Fiala, P. a Strmiska, M. Teorie politických stran. Praha: Barrister & Principal, 1998.
- Jůptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80-101.
- Katz, R.; Mair P. How parties organize: change and adaptation in party organizations in Western democracies. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 1994.
- Klíma, M. Od totality k defektní demokracii. Praha: Slon, 2015.
- Klíma, M. Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: RADIX, 1998.
-

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 4. 3. 2018

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Česká Třebová" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.03.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D., za odborné vedení, vstřícný přístup a poskytnutí cenných rad. Děkuji představitelům volebních stran města Česká Třebová za ochotu při poskytnutí rozhovorů a informací.

Lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Česká Třebová

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Česká Třebová, ležícím v Pardubickém kraji. První část teoretických východisek charakterizuje základní pojmy vztahující se k problematice lokálního politického stranictví. Na tuto teoretickou část navazuje praktická část, jejíž poznatky jsou uplatněny na územní samosprávu města Česká Třebová. Vlastní práce popisuje hlavní socioekonomické ukazatele obce, vyhodnocuje jejich vliv na fungování místní samosprávy, identifikuje místní politické aktéry, jejich vzájemné interakce a vnitřní rozhodovací mechanismy. Stěžejním zjištěním diplomové práce je, že teorii autorů Katze a Maira, že v západních demokraciích dlouhodobě klesá počet členů místních organizací politických stran, lze aplikovat na místní organizace politických stran města Česká Třebová. Nejčastějším subjektem českotřebovské městské rady bývají nezávislí. Vzájemné vztahy politických subjektů města Česká Třebová jsou založeny jak na sympatiích, tak na osobních averzích.

Klíčová slova: Česká Třebová, územní samospráva, rozvoj obce, participace občanů, politická strana, volební strana, komunální volby, kandidátní listina, povolební koalice

Local political partisanship in a local government environment in the town of Česká Třebová

Abstract

The thesis is specialized on local political partisanship in a local government environment in the town of Česká Třebová in region Pardubice. The first part of the theoretical resources characterizes basic concepts related to the issue of local political party. The first theoretical part follows the practical part, whose knowledge is applied to the territorial self-government of the town of Česká Třebová. Theses describes the main socio-economic indicators of the municipality, evaluates their influence on the functioning of local self-government, identifies local political actors, their interactions and internal decision-making mechanisms. The main finding of the graduation theses is that the theory of authors Katz and Mair, that the number of members of local political party organizations has declined in Western democracies in the long run, can be applied to local organizations of political parties in Česká Třebová. The most frequent subject of the council – Česká Třebová are independent. The mutual relations of the political subject of the town of Česká Třebová are based on both sympathy and personal aversion.

Keywords:

Česká Třebová, local government, community development, citizen participation, political party, election party, municipal elections, candidate list, after-election coalition

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika.....	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Demokracie a její význam.....	16
3.1.1 Členění demokracie.....	16
3.2 Politický systém a reprezentace zájmů.....	16
3.3 Politické strany.....	17
3.3.1 Politická strana versus zájmová skupina.....	18
3.3.2 Funkce politických stran	18
3.3.3 Typologie politických stran	19
3.3.4 Nová etapa - nové elitní strany, bleskové strany	21
3.4 Systémy politických stran a jejich soutěživost.....	23
3.5 Lokální politické stranictví a teorie koalice	26
3.5.1 Nejmenší obce.....	28
3.5.2 Obce menší střední velikosti	29
3.5.3 Obce větší střední velikosti	29
3.5.4 Největší obce.....	30
3.6 Orgány obecní samosprávy	30
3.6.1 Zastupitelstvo obce	30
3.6.2 Rada obce.....	30
3.6.3 Starosta.....	31
3.6.4 Obecní úřad.....	31
3.7 Komunální volby a volební systém	31
3.7.1 Funkce voleb	31
3.7.2 Volební legislativa	32
3.7.3 Volební právo.....	32
3.7.4 Vznik a zánik mandátu.....	33
3.7.5 Volební systémy.....	33
3.7.6 Volební obvod.....	34
3.7.7 Forma kandidatury	35
3.7.8 Struktura hlasu	35
3.7.9 Volební klauzule	36
3.7.10 Volební formule	36

3.8	Participace občanů v lokální politice	36
3.8.1	Účast ve volbách do zastupitelstev obcí	37
3.8.2	Místní referendum.....	38
4	Vlastní práce	39
4.1	Charakteristika města Česká Třebová	39
4.1.1	Geografické údaje	39
4.1.2	Historie města a jeho vývoj	39
4.2	Demografie a nezaměstnanost.....	40
4.3	Dopravní infrastruktura	44
4.3.1	Silniční doprava	44
4.3.2	Železniční doprava.....	45
4.3.3	Autobusová doprava	45
4.4	Občanská vybavenost.....	46
4.5	Hospodaření a rozpočet města	47
4.5.1	Vývoj příjmů a výdajů	47
4.6	Souhrn socioekonomických charakteristik	49
4.7	Politický proces ve městě v letech 1990-2014.....	49
4.7.1	Počátky místních organizací po roce 1989 a první svobodné volby.....	49
4.7.2	Volby do zastupitelstva města v roce 1994	51
4.7.3	Volby do zastupitelstva města v roce 1998	54
4.7.4	Volby do zastupitelstva města v roce 2002	56
4.7.5	Volby do zastupitelstva města v roce 2006	58
4.7.6	Volby do zastupitelstva města v roce 2010	60
4.7.7	Volby do zastupitelstva města v roce 2014	62
4.7.8	Souhrnné hodnocení voleb.....	63
4.8	Charakteristika současných aktérů politického procesu	66
4.8.1	Koalice pro Českou Třebovou	66
4.8.2	Komunistická strana Čech a Moravy.....	68
4.8.3	Nestraníci s podporou TOP 09.....	69
4.8.4	Občanská demokratická strana	70
4.8.5	Třebováci PRO Sport a Zdraví	72
4.8.6	Česká strana sociálně demokratická	72
4.8.7	Souhrnné hodnocení současných politických aktérů	73
5	Závěr.....	75
6	Seznam použitých zdrojů	78
7	Přílohy	82

Seznam obrázků

Obrázek 1	Geografická mapa Pardubického kraje.....	39
Obrázek 2	Staré náměstí s radnicí.....	83
Obrázek 3	Rotunda sv. Kateřiny.....	83
Obrázek 4	Městské muzeum.....	84

Seznam tabulek

Tabulka 1	Typologie stranických systémů podle Giovanni Sartoriho.....	24
Tabulka 2	Počet obcí podle počtu obyvatel.....	27
Tabulka 3	Počet zastupitelů podle počtu obyvatel 1990-2014.....	34
Tabulka 4	Přehled počtu obyvatel podle věkových skupin.....	41
Tabulka 5	Pohyb obyvatel.....	42
Tabulka 6	Počty uchazečů o zaměstnání a volná pracovní místa v letech 2010-2016.....	43
Tabulka 7	Podíl nezaměstnaných osob (dosažitelných uchazečů) v %.....	43
Tabulka 8	Hospodaření města Česká Třebová 2010-2016 (v tis. Kč) – příjmové položky.....	48
Tabulka 9	Hospodaření města Česká Třebová 2010-2016 (v tis. Kč) – výdajové položky.....	48
Tabulka 10	Výsledky voleb do zastupitelstev obcí konaných 24.11.1990.....	50
Tabulka 11	Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 1994.....	53
Tabulka 12	Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 1998.....	55
Tabulka 13	Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 2002.....	57
Tabulka 14	Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 2006.....	59
Tabulka 15	Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 2010.....	61
Tabulka 16	Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 2014.....	63
Tabulka 17	Přehled koalic uzavřených v období 1994-2014.....	64
Tabulka 18	Složení rady v letech 1990-2014.....	65
Tabulka 19	Přehled volebních stran a jejich získané mandáty ve volbách 1990-2014.....	94
Tabulka 20	Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 1994 – 1998.....	95
Tabulka 21	Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 1998 – 2002.....	96
Tabulka 22	Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 2002 – 2006.....	97
Tabulka 23	Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 2006 – 2010.....	98
Tabulka 24	Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 2010 – 2014.....	99
Tabulka 25	Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 2014 – 2018.....	100

Seznam grafů

Graf 1	Průměrná volební účast v různých typech voleb v %.....	37
Graf 2	Pohyb obyvatelstva v rozmezí let 1990-2016	42
Graf 3	Výsledky komunálních voleb 1994 podle získaných hlasů v %	53
Graf 4	Výsledky komunálních voleb 1998 podle získaných hlasů v %	55
Graf 5	Výsledky komunálních voleb 2002 podle získaných hlasů v %	57
Graf 6	Výsledky komunálních voleb 2006 podle získaných hlasů v %	59
Graf 7	Výsledky komunálních voleb 2010 podle získaných hlasů v %	61
Graf 8	Výsledky komunálních voleb 2014 podle získaných hlasů v %	63

Seznam použitých zkratk

BEZPP – bez politické příslušnosti
ČSL – Československá strana lidová
ČSS – Československá strana socialistická
ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ – Český statistický úřad
ČSZ – Československá strana zemědělská
KDS – Křesťansko demokratická strana
KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČ – Komunistická strana Československa
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
LB – Levý blok
MO – místní organizace
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS – místní sdružení
NK – nezávislí kandidáti
ODA - Občanská demokratická aliance
ODS – Občanská demokratická strana
OF – Občanské fórum
OH – Občanské hnutí
SO ORP – správní obvod obce s rozšířenou působností
PRO ZS – PRO Zdraví a Sport
PSZ – PRO Sport a Zdraví
SDČR – Sdružení důchodců ČR
SNK – sdružení nezávislých kandidátů
SNK ED – SNK Evropští demokraté
SPR-RSČ – Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
ZO – základní organizace
SZ – Strana zelených
SZSP – Strana Zdraví Sport Prosperita
ÚP – Úřad práce
US-DEU – Unie svobody-Demokratická unie
ZS – Zemědělská strana

1 Úvod

Lokální demokracie nabrala na intenzitě po roce 1989 a polistopadové události přinesly mnoho změn na národní úrovni a v neposlední řadě i obnovení obecní samosprávy. Na počátku roku 1990 všechny politické strany a hnutí podporovaly teritoriální decentralizaci s důrazem na podporu místní samosprávy. V krátké době došlo k osamostatnění řady obcí a občané získávali zkušenosti s politickou participací. Obec se stala veřejnoprávní korporací, s právem na samosprávu. První obecní volby se konaly v prostředí ještě nevykrytalizovaném, kde se začínají teprve formovat lokální stranické systémy. Založení místního či regionálního politického subjektu záleží na aktivitě a schopnosti jednotlivců účastnit se politického života. Volby do zastupitelstev obcí nabízejí účast v politickém procesu nejen parlamentním stranám, lokálním subjektům, nezávislým kandidátním listinám a samostatným kandidátům, ale umožňuje i propojení všech těchto aktérů do různých koalic, z nichž některé nelze na parlamentní úrovni najít.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tématem diplomové práce je lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Česká Třebová, ležícím v Pardubickém kraji (okres Ústí nad Orlicí). Město Česká Třebová patří podle kategorizace Petra Jüptnera co do počtu obyvatel mezi obce větší střední velikosti.¹ Po roce 1994 dochází k výrazné proměně místních politických stran a vznikají nové místní subjekty. Z tohoto důvodu je město Česká Třebová vhodným objektem k výzkumu v rámci diplomové práce.

Cílem práce je v okruhu zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb.

Autoři Katz a Mair² zformulovali teorii o dlouhodobém poklesu počtu členů v místních organizacích politických stran v západních demokraciích. Bude tato teorie platit i ve městě Česká Třebová? Obsazují přední místa kandidátních listin členové politických stran a získávají i zastoupení v radě nebo je spíše obsazují kandidáti bez politické příslušnosti?

2.2 Metodika

Ve výzkumu samosprávy (politiky) na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezohledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají později opatrně konstruována zobecňující tvrzení. (Balík, 2005, s. 166–167) Práce je členěna na dvě části, teoretickou a praktickou. Část teoretická je kompilátem vybrané

¹ Petr Jüptner vypracoval jednu z nejznámějších typologií (kategorizací) modelů komunálních politických systémů obcí v ČR. Vychází v ní zejména z velikosti (lidnatosti) municipalit. (Jüptner, 2004)

² Tuto teorii v roce 1994 publikovali Richard S. Katz a Peter Mair v knize: *How Parties Organize. Change and Adaptation in Party, Organizations in Western Democracies.*

odborné literatury autorů, kteří se zabývají problematikou politických stran, stranických systémů a lokálním politickým stranictvím. Část druhá, praktická je vypracována za využití výzkumného přístupu, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce je případovou studií města Česká Třebová. Ke sběru dat jsou použity zejména dvě základní techniky: studium dokumentů a dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru. K hlavním studovaným materiálům patří data Českého statistického úřadu (zejména volební server, údaje ze sčítání lidu, domů a bytů z roku 1991, 2001, 2011), data Integrovaného portálu ministerstva práce a sociálních věcí, dokumenty Městského úřadu Česká Třebová (dostupné na webových stránkách města), zápisy z jednání Zastupitelstva města Česká Třebová, místní periodikum Českotřebovský zpravodaj a Českotřebovské noviny, materiály místních politických subjektů (předvolební programy). Informace mapující místní politické strany byly získávány dotazováním. Rozhovory byly uskutečněny s představiteli jednotlivých volebních stran (místních organizací) formou osobních interview. Celkem bylo realizováno jedenáct polostrukturovaných rozhovorů v období 15.01.-16.03.2018. Rozhovory byly vedeny s vybranými zástupci analyzovaných politických subjektů, zejména s předsedy, místopředsedy místních politických stran a s některými členy městské samosprávy. Dotazy byly zaměřeny na zjištění vývoje počtu členů místních organizací, sestavování kandidátních listin, sestavování volebních programů, mechanismů vnitřního rozhodování a vzájemných vztahů mezi politickými stranami (otázky pokládané zástupcům politických subjektů - viz příloha č. 2).

3 Teoretická východiska

3.1 Demokracie a její význam

Nejjednodušší způsob definování pojmu „demokracie“ je překlad z řeckých slov, z nichž se skládá, a tím je „vláda lidu“. Většina autorů se s touto definicí shoduje a pokládá ji za dostačující. Podle politologa G. Sartoriho je spíše problém vymezení politického obsahu než pojmu demokracie. Demokracii lze proto rovněž chápat jako systém, v němž se menšina v průběhu rozhodování stává většinou. Menšinu tvoří ty skupiny, které mají rozhodující vliv na proces formování názorů, snaží se získat souhlas většiny. Většina pak rozhoduje, jaký menšinový názor bude akceptován. Rysem demokracie je vláda vybraných, zvolených osob. Podstatou výběru není pouze výběr, ale možnost jedince odvolat a nahradit jiným. (Říchová, 2012, s. 33-38)

3.1.1 Členění demokracie

Demokracie se obecně člení na přímou a reprezentativní.

- **Přímá demokracie** – v rámci tohoto pojetí je prosazován princip koncentrace moci lidu (lid se nezbavuje své moci, nedeleguje ji). V politické praxi je tento model těžko aplikovatelný. Za techniky přímé demokracie lze pokládat referendum nebo institut lidové iniciativy, jejichž prostřednictvím se mohou občané (voliči) přímo vyjádřit k zákonům.
- **Reprezentativní (zastupitelská) demokracie** – vychází z konceptu, že moc lidu je vykonávána prostřednictvím vybraných zástupců, kteří reprezentují zájmy svých voličů. (Říchová, 2012, s. 39-45)

3.2 Politický systém a reprezentace zájmů

Politický systém, politická moc a politika mají nezastupitelnou roli ve společnosti a jsou nástrojem formování, shromažďování, selekce a realizování zájmů v podmínkách, ve kterých žijeme. Zájem je nejsilnějším pojátkem jednotlivců, skupin i celé společnosti. Společné individuální zájmy jsou realizovány soupeřením nebo vyjednáváním, někdy i bojem, aby byly prosazeny. Politický systém zpracovává potřeby a zájmy, které do něj vstupují jako požadavky a vystupují z něj formou rozhodnutí a řešení vyvolávající další

nové potřeby a zájmy. Rozhodovací aparát politických systémů provádí alokaci zdrojů a vrací tyto hodnoty prostřednictvím státních institucí zpět společnosti. Procesy agregování zájmů probíhají v nepolitické a politické sféře. V historii se ve společnosti konstituovala struktura tří vzájemně se doplňujících podob zprostředkování zájmů. Za první z nich se pokládají politické strany, jejichž cílem je získání politické moci prostřednictvím voleb a jsou považovány za páteř politického systému zastupitelské demokracie. Dalšího aktéra majícího politický vliv nikoli politickou moc, zastupují odbory a různé zájmové skupiny. Prostupují různými institucemi a organizacemi a agregují specifické zájmy, které se liší od zájmů politických stran nebo reprezentují zájmy sociální. Třetí specifickou skupinu tvoří zájmové skupiny, které ovlivňováním politických a společenských procesů prosazují zájmy svých členů. Od druhé poloviny 20. století se stávají čtvrtým neméně důležitým aktérem moderní společnosti – masová média. Nemají politický program a nerepresentují žádné zájmy členů. Fungují jako umělý filtr pro extrémní témata, tlaky, mínění a informace. (Brokl, 1997, s. 11-31)

3.3 Politické strany

Politické strany hrají v každé společnosti důležitou roli, neboť prosazují zájmy stejně smýšlejících skupin a jednotlivců. Jsou nástrojem k získávání moci. Co je tedy politická strana a jaké má znaky? Zabýváme-li se původem slova strana, vycházíme z latinského slova *pars*, jež v překladu znamená díl, jistou část z politického hlediska v rámci celku. Pro uchopení pojmu politické strany je důležitým východiskem vzájemný vztah části (zástupu částečných zájmů) a celku (společenského blaha). V politologii nenajdeme shodu ve vysvětlení pojmu politické strany, ale jen podobnost. Co významný autor, to odlišná definice. Čeští autoři přicházejí s definicí velmi obsáhlou: „*Politické strany jsou organizovaná a dobrovolná sdružení většího počtu osob, která se snaží vzájemnou konkurencí ve volbách získat politickou moc, převzít politickou odpovědnost a prosadit svoji politickou vůli. Demokratická strana však při snahách o dosažení těchto cílů respektuje určitá pravidla, ústavní vymezení, práva ostatních stran a užívá nikoliv násilných, ale přesvědčovacích postupů*“. (Cit. dle Klíma, 1998, s. 15)

Mezi podstatné charakteristiky, ve kterých se strany shodují a jimiž se liší od nestraničských organizací (politických hnutí, zájmových skupin a organizací) lze uvést:

1. vědomé získávání politické moci v rovině komunální, regionální nebo celostátní

2. usilování o veřejnou podporu získávanou ve volbách
3. prosazování společných politických představ (programů a ideologií)
4. dobrovolné a otevřené členství. (Klíma, 1998, s. 15)

3.3.1 Politická strana versus zájmová skupina

Politické strany nejsou jedinými aktéry v prosazování zájmů v demokracii. Důležitou roli zde zastupují i různí představitelé zájmových respektive nátlakových skupin. Z empirického a metodologického hlediska je nezbytné separovat kategorii zájmová skupina od kategorie politická strana. Někteří politologové pokládají zájmové skupiny za aktéry, kteří plní přednostně zprostředkující funkci. Podle U. von Alemanna jsou to dobrovolně utvářené jednotky, vnitřně členěné s určitými cíli, snažící se uskutečnit ideové zájmy a potřeby svých členů. Zájmovými skupinami lze označit organizace, které nejsou formálními politickými stranami a přesto ovlivňují veřejnou politiku. (Říchová, 2012, s. 115-116)

3.3.2 Funkce politických stran

Existence politických stran ve společnosti je dána jejich základními funkcemi v politickém systému. Interpretací funkcí stran je mnoho a záleží na autorovi a jeho ideově teoretické pozici, kterou zastává. Autor Georg Brunner, jež navazuje na německou tradici ústavního práva a státovědy, v klasické nauce o vládních systémech charakterizuje čtyři základní funkce³ :

1. *Funkci integrační* – nejrůznější formy zprostředkování mezi lidem a nositeli státního panství.
2. *Funkci výběru vedení* – strany vybírají a prosazují kandidáty do svých vedoucích funkcí.
3. *Funkci výkonu panství* – tuto funkci naplňuje ta strana, která zvítězila ve volbách a vytváří exekutivu.
4. *Funkci kontroly panství* – tuto funkci realizují opoziční politické strany.

První dvě funkce (integrační a výběru vedení) plní každá politická strana. Funkci výkonu panství a kontroly panství plní politické strany v různých situacích a je i možné, že

³Funkce vycházejí z weberiánské tradice chápání politických stran.

funkci výkonu panství některé politické strany neplní nikdy. Většina současných autorů při vytváření přehledu funkcí politických stran vychází z klasické představy o typických znacích politické strany a z přehledu funkcí politického systému. (Fiala, Strmiska, 1998, s. 62-64)

Současní čeští autoři se věnují funkcím politických stran jen okrajově. Hlavní funkce politických stran v politickém životě demokratických států podle Michala Klímy, jsou: (1.) *sjednocování zájmů* – získávání podpory občanů sjednocením zájmových skupin a tím i přístup do vládních pozic, strany sjednocují oddělené zájmové skupiny a tím snižují konflikty mezi nimi, (2.) *integrační úloha* – strana dává možnost zájmovým skupinám, aby se účastnily na formování a prosazování stranického programu, (3.) *politická socializace* – strany vstupují do vztahu se svými příznivci a veřejností, vzájemné vztahy učí voliče, členy stran i širokou veřejnost pravidlům politické hry, (4.) *mobilizace voličů* – strany se během volebního období snaží oslovit co nejvíce voličů a předložit jim zjednodušený a srozumitelný pohled na politické problémy státu, (5.) *organizace vlády* – vítězná strana získává přístup k politické moci a možnost ovlivňovat rozhodovací procesy. (Klíma, 1998, s. 34-35)

3.3.3 Typologie politických stran

Typologie a klasifikace politických stran vymezuje základní rozdíly mezi těmito stranami a vytváří univerzální schéma, podle kterého by bylo možno strany přiřazovat k typickému vzoru nebo je uspořádat do skupin. Typologie politických stran má mnoho kritérií, podle kterých je třídění prováděno. Politické vědy vycházejí z paralelní existence různých ideově teoretických metateorií. Velká část autorů mísí historické typy politických stran s aktuálními, čímž se většinou tato typologie stává nepoužitelnou. Některá dříve formulovaná kritéria dnes ztrácí svůj význam. Do jisté míry je to tak i u Maxe Webera a jeho rozlišení stran podle cílů na *světonázorové, patronátní, masové a honorační*. V případě třídění politických stran lze dospět k typologii klasifikační, jež třídí podle typických příznaků a typologii komparativní, jež dělí strany podle odpovídajících kritérií. Většina typologií je však komparativních.

Mezi základní a nejčastější modely, které klasifikoval H. U. Brinkmann, patří třídění podle následujících kritérií:

1. cílů stran a charakteru utváření

- *strany patronáže* – strany v nichž programová hlediska ustupují výběrovým materiálním podnětům pro členy a aktivisty
- *třídní strany* – reprezentují zájmy jedné společenské třídy
- *světonázorové strany* – politiku orientují na světonázorovou problematiku
- *programové strany* – politiku odvozují od pevně stanovených hodnot
- *platformní strany* – politiku utvářejí podle krátkodobých akčních programů

2. sociálních aspektů organizační struktury

- *honorární strany* – je tvořena členy honorace
- *masové strany* – velká členská základna
- *masové integrační strany* – příbuzný pojem s masovou stranou, má širší platnost a odstraňuje dobovou platnost
- *kádrové strany* – revoluční strany organizované na principu demokratického centralizmu
- *party machine* – starší typ strany, podobný patronátním stranám, nabízí selektivní výhody pro své aktivisty

3. sociodemografických příznaků

- *zájmové strany* – jejich cílem je reprezentovat zájmy určité společenské skupiny
- *strany všelidové* – reprezentují všechny skupiny obyvatelstva

4. politické orientace a politických cílů

- *konzervativní*
- *liberální*
- *křesťansko-demokratické*
- *sociálně demokratické*
- *krajně pravicové*
- *zelené (alternativní) strany*
- *komunistické strany*

Je zřejmé, že není možné vytvořit takovou typologii politických stran, jež by byla přizpůsobitelná na všechny stranicko-politické systémy. Nejakceptovanějšími jsou

v současné době dva směry typologie politických stran. První reprezentuje *vývojová typologie* a druhou *ideově-programatická typologie*.

Vývojová typologie definuje určité časové hranice a její rozvoj je spojen s významnými osobnostmi: Maxem Weberem, Sigmundem Neumannem, Otto Kirchheimerem. V této typologii dnes převažují čtyři základní vývojová stádia politických stran. Autory těchto stádií jsou Richard Katz a Peter Mair. Jmenovaní autoři pojednávají o (1.) *elitních stranách*, jež existovaly v 19. století, (2.) *masových stranách*, které byly dominantní pro období 1880-1960, (3.) *všelidových stranách*, vznikajících od roku 1945 a v některých zemích až koncem padesátých let, (4.) *kartelových stranách*, nejmladších stranách existujících od roku 1970.

Současné existující strany bývají spíše rozdělovány podle typologie ideově-programatické, neboť vývojová typologie neumožňuje jejich synchronní rozdělení.

Ideově-programatická typologie je nejčastěji použitou typologií. Je neodmyslitelně spjata s autorem Klausem von Beymem, který rozdělil strany do ideologických rodin. Tyto rodiny podle něj tvoří: (a) *liberální a radikální strany*, (b) *konzervativní strany*, (c) *socialistické a sociálně demokratické strany*, (d) *křesťansko demokratické strany*, (e) *komunistické strany*, (f) *rolnické strany*, (g) *regionální a etnické strany*, (h) *krajně pravicové strany*, (ch) *ekologické strany*. Těchto devět stranicko politických skupin, historicky vystavěných lze použít i pro současné systémy, protože kromě rolnických stran jsou v jistém smyslu aktuální a nemají mnoho alternativních konceptů. Podle názoru autorů E. Strmiska a P. Fialy nebude ani v budoucnu užitečnější typologie než analýza programu a základních ideových východisek. (Fiala, Strmiska, 1998, s. 76-90)

3.3.4 Nová etapa - nové elitní strany, bleskové strany

Česká republika byla považována do roku 2010 v postkomunistickém regionu za celkem stabilní a držela strukturovaný stranický systém. Po volbách 2010 a 2013 začala nová etapa vývoje tohoto systému. Zavedené strany jako ODS a ČSSD klesaly v počtu hlasů a prázdné místo po nich zaplnily nové strany, které sice představují rizika, ale stávají se příležitostí demokratizace dosavadní struktury standardních stran. Vzniká zde nová politická situace se dvěma typy politických stran: 1. zavedeným subjektům zůstávají některé znaky tradičních masových stran, 2. nové subjekty, které nemají s masovými

skupinami nic společného. Tyto nové strany se utvářejí jako osobité elitní strany manažerského typu. Mají minimální členskou základnu, málem neexistující organizační strukturu a omezené používání demokratických mechanismů při vnitrostranickém rozhodování. Disponují s minimálním programem (nabídka krátkodobých cílů) a převládajícím postavením vůdčích osobností. Volební zaměření těchto stran vychází z trendů západních demokracií. Podkategorií novodobé elitní strany reprezentují *strany – firmy*. Dominantní úlohu v nich plní podnikatelé jako zakladatelé, obklopeni svými vlastními firemními manažery. Uplatňují marketingové a manažerské metody a ideově výbavě nepřikládají velkou váhu. K hlavním výhodám patří flexibilita a sázka na osobnosti a nevýhodou střet zájmů a směřování k oligarchizaci politiky. Mezi strany – firmy v České republice lze zařadit Andreje Babiše, podnikatele a předsedu vlády a jeho hnutí ANO 2011, Bártovy Věci veřejné a Okamurův Úsvit přímé demokracie⁴. Přechod k elitnímu typu stran v ČR urychlil vpád systémového klientelismu, korupce a organizovaného zločinu do zavedených stran a jejich snižování členské základny. Z důvodu úbytku členů stávající strany hledají na přední místa kandidátních listin nové osobnosti, kterými bývají místní elity z řad lékařů, učitelů, podnikatelů v malých městech a ve velkých městech to bývají sportovci, zpěváci, novináři, ředitelé nemocnic nebo rektori či prorektori vysokých škol. Vypovídá o tom i skutečnost, že v roce 2014 se stal předsedou strany ODS⁵, zasaženou klientelismem, bývalý rektor Masarykovy univerzity, nestraník a politolog Petr Fiala. Na politické scéně dočasně vede převládající dělící linie mezi starými stranami okupovanými netransparentním byznysem a novými stranami založenými na osobnostech a programu s orientací na politický klientelismus a korupci. Hypotézou je, že zavedené a nové strany vytvoří konkurenční prostředí, ve kterém dojde ke změně v zavedených stranách tím, že se budou demokratizovat a v nových tím, že si osvojí běžné postupy politického fungování a vládnutí. Při přechodu politických stran na elitní typ je zaznamenán rychlý nástup volebního úspěchu po jejich založení a z tohoto důvodu můžeme hovořit o tzv. bleskových stranách. Takovým „bleskovým stranám“ stačí, aby se

⁴ Hnutí „Úsvit přímé demokracie“ od 19.08.2015 přejmenováno na „Úsvit – Národní Koalice“, Tomio Okamura předseda do 05.05.2015 a 02.06.2015 zakládá nové hnutí „Svoboda a přímá demokracie, (od 09.03.2016 název „Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura“).

⁵ Původně největší pravicová strana.

umístily během i několika měsíců na prvním místě v žebříčku veřejného mínění. (Klíma, 2015, s. 45-49)

Analýzou základních charakteristik politických stran v podmínkách moderních demokracií se zabývají i politologové P. Mair a R. Katz. Poukazují na změnu v organizační struktuře politických stran charakterizovanou stratarchií s decentralizovaným uspořádáním, v němž jednotlivé úrovně nabývají relativní autonomie. Strany stále méně vystupují jako zástupci občanské společnosti a dochází k poklesu vazby mezi voliči a členy těchto politických subjektů. Ve vztahu ke státní moci strany upevňují své pozice se snahou získat stabilitu a dispozici se státními prostředky. Autoři zmiňují i fakt, že na úrovni místních stranických organizací dochází k poklesu počtu řadových členů. (Katz, Mair, 1994, s. 5-28)

3.4 Systémy politických stran a jejich soutěživost

„Systém politických stran je souhrn stran v interakci v daném politickém systému.“
(Cit. dle Čmejrek a kol., 2001, s. 143)

Při hodnocení charakteru a významu politických stran musíme brát v úvahu, že jednotlivé strany nefungují izolovaně, ale v určitém systému politických stran, kde záleží na jejich schopnosti vytvářet spolupráci (koaliční vztahy) nebo schopnosti ovlivňovat působení ostatních účastníků politické soutěže. Způsobů jak charakterizovat a analyzovat stranické systémy je mnoho. Podle B. Říchové je zdánlivě nejjednodušším kritériem – *kritérium početní*. Rozhodující je v něm kolik stran v daném systému působí a určuje do jaké míry je politická moc koncentrovaná (soustředěná na jednu stranu) nebo fragmentovaná (rozptýlená mezi politické strany). Zaměřuje svou pozornost na vztahy a spolupráci mezi stranami a na důvody vedoucí k oslabení pozice a odsun na okraj politické scény (antisystémové strany). Kritérium počtu je členěno na dvě základní skupiny:

- *systém jedné stany* – systém nesoutěživý, nedemokratický
- *systém s více než jednou stranou* – systém soutěživý, demokratický.

(Říchová, 2012, s. 97)

Mezi významné autory typologie stranických systémů řadíme M. Duvergera a G. Sartoriho.

Maurice Duverger na základě analýzy soutěživých systému podrobněji klasifikoval stranické systémy na *dvoustranické* a *multipartijní*. Jeho dělení slouží jako

odrazový můstek novějším klasifikačním pokusům dodnes. Za rozhodující prvek ovlivňující fungování (dynamiku) dvoustranického systému zmíněný autor pokládá alternativní výběr mezi dvěma stranami (přirozený politický dualismus). Tyto dvě strany se střídají ve vládě a opozici. Jinak posuzuje dynamiku multipartijního systému, kde do značné míry spatřuje dualismus nejen mezi stranami, ale i uvnitř nich. (Říchová, 2012, s. 98)

Giovanni Sartori charakterizoval své rozdělení stranických systémů dle početního kritéria do dvou základních klasifikačních tříd na soutěživé a nesoutěživé, v kombinaci s dalšími kritérii - počtem stran, ideologickou vzdáleností mezi nimi, koaličním⁶ a vyděračským potenciálem⁷ na sedm základních stranických typů (Tabulka 1).

Tabulka 1 Typologie stranických systémů podle Giovanni Sartoriho

Systémy	Nesoutěživé - nedemokratické	Soutěživé - demokratické
Systém jedné politické strany	system jedné strany	
	system s hegemonní stranou	
Multipartijní stranické systémy		system s převládající stranou
		dvoustranické systémy
		systemy umírněného pluralismu
		systemy polarizovaného pluralismu
		system atomatizovaný

Zdroj: Vlastní zpracování dle Říchová, 2012

Systém jedné politické strany a systém s hegemonní stranou náleží do skupiny nesoutěživých (nedemokratických) systémů. Systém jedné strany je typem uspořádání, v němž působí jen jedna strana. Systém s hegemonní stranou, odpovídá situaci, ve které kromě jedné strany existují ještě strany typu „satelity“⁸. (Říchová, 2012, s. 102)

Systém s převládající stranou je systémem soutěživým (demokratickým) s rovností příležitostí pro všechny politické strany. Dominantní postavení konkrétní politické strany se odvíjí na její schopnosti opakovaně dosáhnout (podle Sartoriho třikrát) výrazné volební podpory, tedy získat nadpoloviční většinu mandátů v zákonodárném

⁶ Strany, které jsou schopny se za určitých podmínek podílet na vládě – strany, které mají výraznou podporu voličů, ale i možnost začlenění stran s malou volební vahou.

⁷ Strany se schopností na ostatní strany v systému vyvíjet tlak – antisystémové strany.

⁸ Satelity – nemají možnost skutečně vládnout, ale mohou se na vládnutí podílet obsazením administrativních postů. Jedná se o zástupce skupin, které se nechtějí přidat k vládnoucí straně, ale zachovávají loajalitu „svých“ reprezentantů.

orgánu. Pokud podporu daná strana ztratí, nastupuje místo ní jiný aktér nebo dochází ke změně stranického systému. (Říchová, 2012, s. 102-103)

Dvoustranický systém charakterizuje systém, v němž mají pouze dvě strany naději na úspěch ucházet se o vítězství ve volbách. Vždy jen jedna z nich je skutečným vítězem, který obsazuje majoritu poslaneckých míst a tím je schopna vytvořit vlastní vládu. Vítězná strana zůstává u moci pouze tak dlouho, dokud má většinovou podporu voličů. Opoziční straně zůstává stále možnost stát se někdy v budoucnu vládnoucí stranou. Podstatou systému je očekávání alternace vlád. Mnozí politologové se shodují, že tento systém je prakticky ideálním typem uspořádání. Jedním jeho problémem je, že se podle Sartoriho vyskytuje ojediněle (USA a Spojené království). (Říchová, 2012, s. 105)

Systém umírněného pluralismu se liší od předchozího (systém dvou stran) pouze větším počtem relevantních stran, které se mohou ucházet o moc. Zahrnuje nejméně 3 a nejvíce 5 až 6 stran v systému. Je charakterizován malou ideologickou vzdáleností mezi relevantními stranami, dostředivým mezistranickým soupeřením a bipolárním (koaličním) seskupením. Žádná ze stran není schopna při daném rozložení sil vládnout sama a typickým rysem tohoto systému je alternace vládnoucích koalic (ne stran). Opoziční strany tvoří protiváhu vládnoucí koalice. Všechny strany jsou orientované na vládu a systém tak postrádá relevantní antisystémové strany. Systém umírněného pluralismu se vyskytuje nejčastěji. (Říchová, 2012, s. 106)

Systém polarizovaného pluralismu je systémem, v němž nacházíme antisystémovou stranu, snižující svým působením v systému legitimitu stávajícího systému. Vítězství této strany by vedlo ke změně režimu nikoli pouze vlády. Systém polarizovaného pluralismu se vyznačuje bilaterální opozicí a bojem o podíl na vládě vykazující odstředivý charakter s velkou ideologickou vzdáleností politických stran. Opoziční strany se snaží posunout mocenské těžiště na svou stranu získáním některého z partnerů koaliční vlády. Systém je jako celek velmi nestabilní a soutěž mezi stranami je provázen malou schopností dosáhnout konsenzu. (Říchová, 2012, s. 107)

Systém atomizovaný, krajní typ stranického systému s výraznou roztržitostí stranických subjektů. Neexistují téměř žádná pravidla, jimiž by se systém řídil. Pouze jediným a rozhodujícím pravidlem je snaha politických stran zmocnit se mocenských postů. Atomizované systémy jsou příznakem krize, přechodu a změny.

Typologie Sartorihovo je charakteristická pro stranické systémy na celostátní úrovni. Na lokální úrovni ji lze využít, přirovnáme-li parlament k zastupitelstvu. (Říchová, 2012, s. 107)

3.5 Lokální politické stranictví a teorie koalice

Politické strany jsou zprostředkovatelé politické moci, důležitým nástrojem participace občanů na demokratickém procesu a důležitým nástrojem integrace společnosti. Politicky aktivní občané se sdružují na základě společně sdílených názorů, zájmů, cílů a postojů. Při popisu lokálního politického stranictví je nezbytné rozlišovat základní typy subjektů, které tvoří lokální politické systémy, jež úzce souvisí s formou kandidatury v obecních volbách. Zákon o obecních volbách č. 491/2001 Sb., § 20 specifikuje, kdo může být volební stranou: „*registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena a jejich koalice, nezávislí kandidáti (NK) a sdružení nezávislých kandidátů (SNK), sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů*“. Mezi jednotlivými typy těchto volebních stran jsou značné rozdíly v organizační stabilitě. Jestliže politické strany a politická hnutí jsou subjekty organizačně stabilní a s danou vývojovou kontinuitou, pak většina sdružení nezávislých kandidátů a další formy sdružení či koalice je nestabilních. Nezřídka jde o uskupení vzniklé *ad hoc*, které organizačními strukturami a mechanismy nedisponují tak, aby zajišťovaly kontinuitu politického působení. Z uvedeného vyplývá, že mezi národním a politickým prostorem je rozdílnost v kontinuitě. Na národní úrovni se kontinuita váže na organizace a struktury a v lokálním politickém prostoru na osobnosti. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010, s. 65-68)

Lokální politické stranictví

Podle J. Čmejřka, o lokálním politickém stranictví nejvíce vypovídají výsledky voleb do zastupitelstev obcí, v nichž především závisí na velikosti obce. Česká republika je unikátním případem, kde se po roce 1989⁹ počet obcí zvýšil o polovinu. O sídelní strukturu České republiky vypovídá následující tabulka (Tabulka 2), jež ukazuje skutečnost, že takřka jedna čtvrtina obcí má méně než 200 obyvatel, téměř 60% obcí má méně než 500 obyvatel, populací do 1 000 obyvatel disponuje 80% a velkých měst, jež přesahují 100 000 lidí má ČR jen 6. (Čmejrek, 2008, s. 59-60)

Tabulka 2 Počet obcí podle počtu obyvatel

Počet obyvatel	Počet obcí k 1. 1. 2007	Počet obcí k 1. 1. 2017
do 199	1591	1449
200 – 499	2019	1997
500 – 999	1307	1378
1 000 – 1 999	685	745
2 000 – 4 999	375	417
5000 – 9 999	140	141
10 000 – 19 999	69	69
20 000 – 49 999	42	44
50 000 – 99 999	16	12
nad 100 000	5	6
Celkem	6249	6258

Zdroj: ČSÚ, 2017

Úloha politických stran v komunálních volbách ve velkých městech je srovnatelná s politickým procesem na národní úrovni. Nejvíce zastupitelských mandátů si rozdělí strany zastoupené v poslanecké sněmovně. Politické spektrum doplňují obvykle ještě neparlamentní (lokální) a regionální politické strany. Jejich úloha je však většinou marginální. Rozdílné rozložení nastává v menších městech, kde ještě převažují strany zastoupené v poslanecké sněmovně, ale nemalou úlohu zde hrají i neparlamentní politické strany. Se zcela odlišným stavem se setkáváme v neměstských obcích, kde většinu

⁹ Podle ČSÚ byl v roce 1990 počet obcí 4 100.

mandátů získávají místní sdružení nezávislých kandidátů. Strany, jež uspěly ve volbách do Poslanecké sněmovny ČR, v těchto obcích vítězí jen okrajově. (Čmejrek, 2008, s. 59-60)

Teorie koalic v podmínkách komunální politiky

V obecné rovině pojem koalice znamená spojení přinejmenším dvou politických subjektů, které získaly podíl ve vládě. Účast politických aktérů v obecním zastupitelstvu většinou nezakládá dostatečnou sílu k získání politické moci a proto je uzavírání koalic nezbytné. (Balík, 2008, s. 35) Teorie koalic charakterizuje zákonitosti vytváření vlád v parlamentních systémech a předpokládá racionální cíle jednotlivých politických aktérů. Buď prosazení politického programu (evropská tradice) nebo získání podílu na moci (americká tradice). Za nejúčelnější koalici lze považovat tzv. *minimální vítěznou koalici*, která disponuje s minimálním (potřebným) počtem členů. Druhým typem uspořádání je tzv. *velká koalice*, která má alespoň jednoho nebo i více nadbytečných členů než je třeba. Poslední variantou je *menšinová koalice*, jež je koalici s menšinovým zastoupením v zákonodárství. Politická strana je v teorii koalic vnímána jako unitární aktér.

Politické strany z pohledu koaličních aktérů na komunální úrovni mohou být nejproblematičtější institucí. Na jedné straně mohou být doplňovány některými funkčně podobnými nezávislými sdruženími a na straně druhé některým politickým stranám lze přisuzovat jiné funkční a institucionální charakteristiky než mají na parlamentní úrovni. Zvláště v malých a menších obcích to jsou volné koalice, ne-li součet jednotlivců. Za těchto předpokladů nelze pohlížet na komunální politiku jako na jeden celek, ale jako mnoho nezávislých mikrosvětů, které podle P. Jüptnera musíme rozdělit do čtyř kvalitativně odlišných typů, abychom mohli vyhledávat shodné znaky těchto systémů. (Jüptner, 2004, s. 80-82)

3.5.1 Nejmenší obce

Hranice pro velikost „nejmenších obcí“ byla stanovena kolem 1 700 obyvatel. Strany mají v těchto obcích minimální členskou základnu a mnohdy se zakládají těsně před volbami. Politické strany jsou v malých obcích posuzovány jako zdroj svárů a politikaření. V tomto nesoutěživém charakteru celého systému jsou koalice uzavírány jen

zřídka. Funkce starosty je často funkcí neuvolněnou a méně atraktivní. Pokud jsou koalice uzavírány, pak většinou ve skryté podobě před volbami. (Jüptner, 2004, s. 83-87)

3.5.2 Obce menší střední velikosti

Hranice pro velikost „obcí menší střední velikosti“ byla stanovena kolem 1 701–9000 obyvatel. Se vzrůstající velikostí obcí se zvyšuje podíl kandidujících politických stran. Strany fungují spíše jako společenské organizace nebo spolky. Pilíře komunálních politických systémů vytvářejí jakási „jádra“¹⁰ složená z několika aktivistů. Vzhledem k nedostatku členů tito aktivisté doplňují kandidátní listiny pro maximalizaci zisku, kandidáty bez skutečného zájmu o zastupitelská křesla. Politické strany v těchto obcích nevyvíjejí příliš velkou aktivitu a voliči vybírají spíše podle osobností na jejich kandidátních listinách. Koalice pokud jsou uzavírány, získávají podobu uzavřené a neformální velké koalice. Předvolební i legislativní koalice jsou uzavírány málokdy. Politický systém těchto obcí má proměnlivý charakter. Setkáme se zde jak s nesoutěživými systémy typu „velká rodina“, tak se soutěživými systémy. Velmi častým jevem je i určitá směs soutěživých a nesoutěživých principů. (Jüptner, 2004, s. 87-91)

3.5.3 Obce větší střední velikosti

Hranice pro velikost „obcí větší střední velikosti“ byla stanovena na 9001–45 000 obyvatel. V obcích větších středních velikostí se téměř nevyskytují nezávislá sdružení. Většina nestraníků na kandidátních listinách jsou kandidáty regionálně-komunálních stran ve formě Sdružení nezávislých nebo jako Nezávislí. V některých typech obcí větší střední velikosti se zakládají lokálně-komunální strany, které mají jen několik málo členů nebo jsou zcela bez členů (navrhují výhradně bezpartijní kandidáty). V obcích na této úrovni se předvolební koalice téměř nevyskytují. Důležité jsou koalice povolební, na jejichž základě je volen starosta a jeho zástupci včetně městské rady. Nejčastějšími koalicemi jsou velké koalice a koaličními aktéry jsou zpravidla politické strany. Nejčastějším modelem politického systému je polosoutěživý systém, jež je charakteristický obsazováním exekutivních postů s ohledem na výsledky voleb. Vysloveně nesoutěživý systém ve větších středních obcích nebývá zaznamenán. (Jüptner, 2004, s. 92-98)

¹⁰ Jádra mohou mít podobu nezávislého sdružení nebo politické strany.

3.5.4 Největší obce

Počet obyvatel „největších obcí“ byl stanoven se spodní hranicí 45 000 a představiteli tohoto typu jsou územně členěná statutární města. V těchto typech obcí dominují politické strany s desítkami členů místních organizací a objevují se zde i regionálně politické strany, které od roku 2002 nabírají na intenzitě. Nejvyšší posty na radnicích a magistrátech jsou politickou prestiží a dochází zde k povolebnímu vyjednávání nejvyšších představitelů jednotlivých politických stran. Koalice jsou samozřejmým termínem a vyskytují se i koalice předvolební. Minimální koalice jsou zcela běžné. Politické systémy největších měst zpravidla fungují soutěživě na zásadě „vlády a opozice“. (Jüptner, 2004, s. 98-99)

3.6 Orgány obecní samosprávy

Obec je veřejnoprávní korporací a jedná navenek prostřednictvím svých orgánů. Zákon o obcích rozlišuje tyto orgány obce: zastupitelstvo obce¹¹, rada obce, starosta a obecní úřad. Dále zmíněný zákon rozlišuje zvláštní orgány obce a komise. (Balík, 2009, s. 67)

3.6.1 Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo je nejvyšším orgánem obce a rozhoduje ve věcech samostatné působnosti. Členem zastupitelstva se stává kandidát, který byl zvolen v obecních volbách na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Zastupitelstvo na prvním zasedání volí ze svých řad starostu a místostarostu a členy rady. Schází se podle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce. Jednání zastupitelstva jsou veřejná. Zastupitelstvu obce je vyhrazeno schvalovat rozpočet obce, závěrečný účet a program rozvoje obce, zřizovat a rušit příspěvkové organizace, vydávat obecně závazné vyhlášky. (Balík, 2009, s. 67)

3.6.2 Rada obce

Výkonným orgánem v samostatné působnosti obce je rada a z výkonu své činnosti je zodpovědná zastupitelstvu. Rada obce se zřizuje v těch obcích, které mají v zastupitelstvu 15 a více členů. Starosta a místostarosta jsou členy rady z titulu své funkce

¹¹ „Obec je samostatně spravována zastupitelstvem“ – čl. 101 Ústavy ČR.

a zbývající počet členů je volen z řad zastupitelů. Rada obce má stanoven lichý počet členů v rozmezí 5-11 členů, přičemž nesmí tvořit více jak jednu třetinu počtu členů zastupitelstva. Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva, zabezpečuje hospodaření obce podle schváleného rozpočtu a vydává nařízení obce. Radu svolává starosta podle potřeby a její jednání jsou neveřejná. (Balík, 2009, s. 72-74)

3.6.3 Starosta

Starosta je volen z řad zastupitelstva absolutní většinou všech zastupitelů. Zastupuje obec navenek, avšak jeho jednání vyžaduje schválení zastupitelstvem nebo radou. Důležitou rolí starosty je řídit zasedání zastupitelstva a rady. Zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde se nezřizuje funkce tajemníka. Zástupce starosty je místostarosta, jemuž zastupitelstvo obvykle ukládá některé úkoly. (Balík, 2009, s. 74-76)

3.6.4 Obecní úřad

Obecní úřad vytvářejí starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu a zaměstnanci obecního úřadu. Obecní úřad zastává státní správu v přenesené působnosti a v samostatné působnosti vykonává úkoly uložené zastupitelstvem nebo radou. V obcích s pověřeným obecním úřadem a obcích s rozšířenou působností je povinně zřizována funkce tajemníka, který je odpovědný starostovi. Tajemník plní úkoly uložené zastupitelstvem, radou nebo starostou, účastní se jednání zastupitelstva, vydává spisový, skartační a pracovní řád obecního úřadu. Plní úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele vůči zaměstnancům. (Balík, 2009, s. 77)

3.7 Komunální volby a volební systém

3.7.1 Funkce voleb

Nejdůležitějším prvkem a nejvíce širokou veřejností sledovaným indikátorem kvality demokracie jsou volby. Jsou časově a místně sladěny, právně upravený proces výběru odpovídajících zástupců do zastupitelských orgánů. Posláním voleb je zajistit aktuální rozložení politických sil v určitém politickém prostoru a zajistit jim reprezentaci. Volební výsledky rozhodují o rozdělení mandátů, vytvoření většiny, exekutivy a zformování opozice. Opakující se výběr politických subjektů umožňuje voličům vyměnit politickou reprezentaci, pokud s ní nejsou spokojeni. Nezbytným předpokladem funkčnosti

voleb je, že volič nesmí být vystaven nátlaku (svoboda volby), aby odevzdal hlasy pro danou stranu nebo kandidáta a musí existovat výběr mezi kandidáty a stranami. (Čmejrek, 2010, s. 51-52)

3.7.2 Volební legislativa

Komunální volby byly v České republice po roce 1990 legislativně upraveny ve čtyřech zákonech a po roce 1993 i v Ústavě České republiky. Prvním stěžejním zákonem při listopadových volbách v roce 1990 byl zákon č. 368/1990 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích. Druhým z nich byl zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a místním referendu, podle nějž se však žádné řádné volby nekonaly. Dalším, v pořadí třetím zákonem, podle nějž se konaly volby v roce 1994 a 1998, byl zákon č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů. Čtvrtým a současně platným je zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, podle kterého se konají volby od roku 2002. (Balík, 2009 s. 83). Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, hlava sedmá článek 99 upravuje členění České republiky na základní územní samosprávné celky, jimiž jsou obce a článek 100, definuje právo obce na samosprávu. Dalšími důležitými články Ústavy jsou hlava 101, která upravuje správu obce, podle níž ji vykonává zastupitelstvo obce a článek 102 zmíněné Ústavy upravuje volbu členů zastupitelstva, které probíhá tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. (Zákon č. 1/1993, hlava sedmá)

3.7.3 Volební právo

Od roku 1990 mají aktivní (mohou volit) a pasivní (mohou být voleni) volební právo občané ve věku 18 let s trvalým pobytem v České republice (do roku 1992 občané ČSFR) a musí být plně svéprávní. Od roku 2001 je podmínka státního občanství rozšířena o občany jiného státu (v současné době občany EU), jimž přiznává volit mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána. Překážku volebního práva (aktivního volebního práva) drží Ti, kteří jsou ve výkonu trestu nebo mají nařízení omezení svobody z důvodu ochrany zdraví lidu či pracují jako vojáci z povolání v zahraničí. (Balík, 2009, s. 85)

3.7.4 Vznik a zánik mandátu

Mandát člena zastupitelstva od roku 1990 vzniká zvolením, což je ukončením hlasování. Mandát člena zastupitelstva zaniká z těchto důvodů:

- odmítnutím slibu člena zastupitelstva nebo složením slibu s výhradou
- rezignací, kterou nelze vzít zpět
- úmrtím člena zastupitelstva
- prvním dnem voleb do zastupitelstva
- dnem sloučení obcí nebo připojení obce k obci jiné. (Balík, 2009, s. 87)

3.7.5 Volební systémy

Principem volebního systému je v užším slova smyslu převádění hlasů na mandáty za použití dvou základních volebních principů: většinového a proporcionálního. *Většinový systém* je založený na jednomandátovém volebním obvodu¹². Vítězí ten kandidát, který dostane většinu hlasů (absolutní nebo relativní počet). Výhodou tohoto systému je jeho jednoduchost a úzká vazba zvoleného zastupitele s volebním obvodem a jeho voliči. Negativním jevem většinového volebního systému je značná disproportionálnita volebních výsledků. Do značné míry se může stát, že dojde i k situaci, že strana s největším počtem získaných hlasů (prosté většiny) prohraje volby. Tyto systémy nedostatečně odrážejí rozložení politických sil v daném politickém prostoru. *Proporcionální (poměrný) systém* je založený na více mandátových obvodech. Voliči si vybírají mezi kandidátními listinami, nikoli mezi jednotlivými kandidáty. Jejich hlasy se upravují přepočtem na mandáty. Úloha politických stran je v těchto systémech velmi silná. Oproti většinovým volebním systémům jsou tedy proporcionální složitější, ale spravedlivější. V širším slova smyslu můžeme volební systém chápat jako komplexní podobu volebního mechanismu, zahrnující základní složky jako volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, volební klauzule a volební formule. Komunální volební systém je proporcionální. (Čmejrek, Bubebníček, Čopík, 2010, s. 52-53)

¹² Ve většinových volebních systémech je tolik volebních obvodů kolik se volí mandátů.

3.7.6 Volební obvod

Nejdůležitějším faktorem volebního obvodu s vlivem na proporcionalitu voleb je jeho velikost. Čím větší volební obvod, tím proporčnější volební výsledky. Velikost volebního obvodu není měřena územní rozlohou, ale počtem mandátů, které se v daném obvodu přidělují. V České republice je v komunálním prostředí velká většina zastupitelstev jedním volebním obvodem, a proto je rozhodující velikost zastupitelstva. Podle S. Balíka v nejmenších obcích do 500 obyvatel může být v přepočtu jeden obyvatel na mandát a nejvíce pak 100. V obcích od 501-3 000 obyvatel 34-429 nebo 121-910 mandátů v obcích s 3 001-10 000 obyvateli a například v obcích nad 150 000 obyvatel nejméně 2 728 mandátů. Různé velikostní kategorie zastupitelstev v ČR neumožňují tedy srovnat počty obyvatel připadající na jeden mandát. Následující tabulka (Tabulka 3) udává přehled změn zákonného vymezení velikosti zastupitelstva podle počtu osob v letech 1990-2014. (Balík, 2009, s. 92-93)

Tabulka 3 Počet zastupitelů podle počtu obyvatel 1990-2014

1990 - 1994		1994-2002		2003-2014	
počet obyvatel	počet zastupitelů	počet obyvatel	počet zastupitelů	počet obyvatel	počet zastupitelů
		do 500	5-9	do 500	5-15
do 3 000	7-15	501-3 000	7-15	501-3 000	7-15
3 001-20 000	15-30	3 001-10 000	11-25	3 001-10 000	11-25
20 001-50 000	25-40	10 001-50 000	15-35	10 001-50 000	15-35
nad 50 000	35-50	50 001-150 000	24-45	50 001-150 000	24-45
statutární města	50-70	nad 150 000	35-55	nad 150 000	35-55

Zdroj: Zákon č. 367/1990 Sb., 128/2000 Sb., 313/2002Sb.

Velikost obvodů se v praxi značně liší a od roku 1990 do roku 2014 došlo jen k mírným změnám jak je patrné z tabulky č. 3, které se dotkly hlavně malých obcí. Jestliže v letech 1990-1994 a pak od roku 2003¹³ mohla mít každá obec až 15 zastupitelů, pak v letech 1994-2003 obce do 500 obyvatel měly hranici stanovenou na 9 zastupitelů. (Balík, 2009, s. 92-93)

¹³ Do 01. 01. 2003 mohly mít obce do 500 obyvatel 5-9 mandátů. Změna byla provedena zákonem č. 313/2002 Sb.

3.7.7 Forma kandidatury

Forma kandidatury závisí na typu volebního obvodu a jejím znakem je existence kandidátních listin, které předkládají voličům volební strany. Kandidátní listiny mohou nabývat třech forem:

1. přísně vázané – pevně stanovené pořadí kandidátů, které volič nemůže ovlivnit svou volbou, v českém prostředí fungovaly v období tzv. první Československé republiky¹⁴
2. vázané – pořadí kandidátů stanoveno, avšak volič může preferenčními hlasy ovlivnit pořadí kandidátů a zisk mandátů, v České republice je tato kandidátní listina využívána ve volbách do poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu a zastupitelstev krajů.
3. otevřené – volič není omezován jedinou kandidátní listinou, tento druh kandidátních listin je typický v ČR pro volby do zastupitelstev obcí. (Čmejrek, Bubebníček, Čopík, 2010, s. 55-56)

3.7.8 Struktura hlasu

Volič svou preferencí ve vztahu k nabízeným politickým alternativám vyjadřuje své politické názory. Struktura hlasu je přeměna různých preferencí do jedné podoby hlasování a úzce souvisí s formou kandidatury. Rozlišujeme mezi hlasem jediným a vícenásobným. V případě komunálních voleb má volič k dispozici vícenásobný hlas a může volit tolik kandidátů, kolik se volí zastupitelských křesel. Pro odevzdání platného hlasu má volič několik možností:

- hlasuje napříč volebními stranami s označením kandidátů před jménem, které upřednostňuje, nejvýše však počet volených zastupitelů,
- označením jedné strany, kde obdrží hlas každý kandidát této strany do výše počtu volených zastupitelů (proto je pro volební stranu důležité zcela zaplnit kandidátní listinu)
- označením strany a zároveň označením jednotlivých kandidátů ostatních volebních stran.

Celkový počet hlasů pro volební stranu je dán součtem hlasů pro jednotlivé volební strany a pro jednotlivé kandidáty. K hlasům odevzdaným kandidátům, kteří se kandidatury vzdali nebo byli odvoláni, se nepřihlíží. (Čmejrek, Bubebníček, Čopík, 2010, s. 56, 62)

¹⁴ První republika – období od vzniku Československa 1918 až do přijetí Mnichovské dohody 1938.

3.7.9 Volební klauzule

Volební (uzavírací) klauzule je umělý práh pro vstup do skrutinia, v němž se rozdělují mandáty. Volební strana, pokud nezíská určité množství hlasů, se na rozdělování mandátů nepodílí. V České republice se volební klauzule užívá ve volbách založených na principu poměrného zastoupení, tj. volbách do poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu, do krajských a obecních voleb. Ve všech uvedených volbách je uzavírací klauzule stanovena na 5 % hlasů. V případě volebních koalic ve volbách do poslanecké sněmovny se procento zvyšuje. Účinnost uzavírací klauzule závisí i na velikosti volebního obvodu. V malých volebních obvodech se může stát, že je zbytečná, neboť počet hlasů potřebných k získání mandátů (přirozený práh) je vyšší než umělý práh. Tato situace mnohdy nastává u malých obcí v obecních volbách. V případě obecních voleb se hranice volební klauzule může ještě snižovat, pokud pro další zjišťování výsledků voleb nepostupují alespoň dvě kandidátní listiny. K jejímu dalšímu přepočtu dochází podle míst na kandidátní listině. Klauzule s výší 5 % platí pro zcela zaplněné kandidátní listiny. (Čmejrek, Bubebníček, Čopík, 2010, s. 57, 63)

3.7.10 Volební formule

Metodu, pomocí které jsou ve volbách v poměrných volebních systémech převáděny hlasy voličů na mandáty, označujeme jako volební formulí. Rozlišujeme dva typy volebních formulí: volební kvóty a volební dělitele. Použití určité volební formule může značně ovlivnit výslednou poměrnost voleb. Volební kvóty v podstatě tvoří počet hlasů potřebných pro získání mandátu. Formule volebních dělitelů se navzájem odlišují posloupností dělitelů. Vlastnosti volebních formulí tím výrazněji působí, čím menší jsou volební obvody. Ve volbách do zastupitelstev obcí se používá d'Hondtova volení formule, která pracuje s posloupností 1,2,3,... n ¹⁵. (Čmejrek, Bubebníček, Čopík, 2010, s. 58-59, 63-64)

3.8 Participace občanů v lokální politice

Problematickou klíčovou oblastí v zastupitelské demokracii je politická participace občanů, jež spočívá v jejich zapojení do politického procesu. Je mnoho důvodů proč by se

¹⁵ n označuje celkový počet rozdělovaných mandátů.

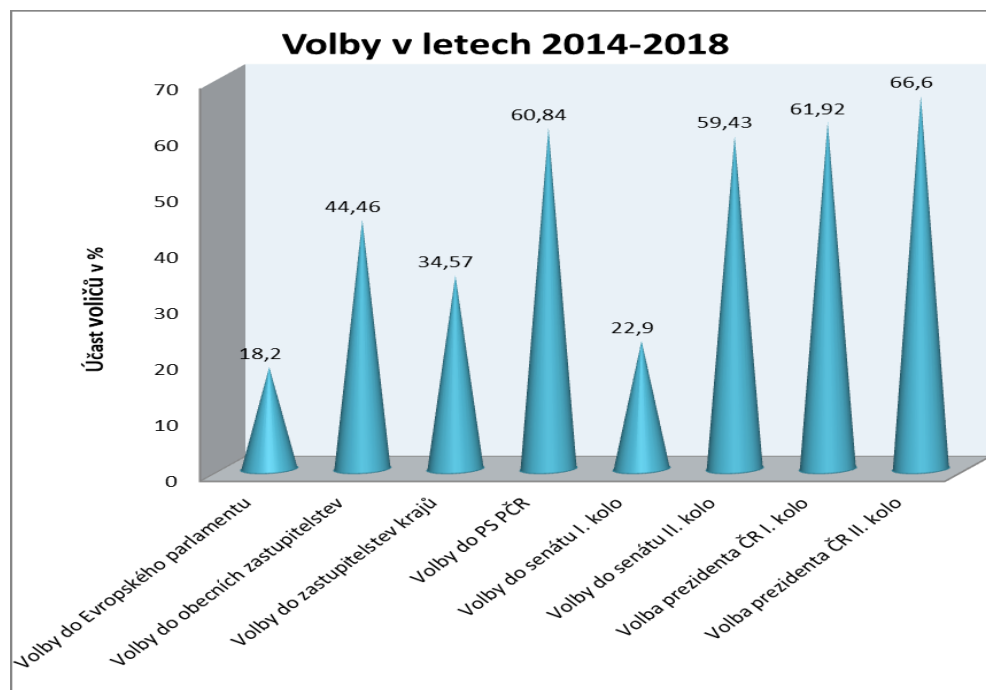
občané měli podílet na politickém rozhodování. Politická participace občanů dává veřejným úřadům prostředky nutné k efektivnímu rozhodování, potřebnou legitimitu. Z jiného pohledu můžeme politickou participaci chápat jako způsob, jakým jednotlivci dosahují individuálních cílů nebo jako projev vztahu občana k jeho komunitě nebo za součást politické socializace. (Čmejrek, 2008, s. 69)

Právní řád České republiky zaručuje možnost politické participace mimo jiné v Listině základních práv a svobod, v Ústavě České republiky a v zákoně o obcích č. 128/2000 Sb. Nejdůležitější a nejautoritativnější formou participace občanů na lokální úrovni je účast ve volbách do zastupitelstev obcí a místním referendu. (Čermák, Vobecká, 2011, s. 28-29)

3.8.1 Účast ve volbách do zastupitelstev obcí

Charakteristickým ukazatelem politické participace je volební účast, jež se podle typu voleb různí. Záleží, jakou důležitost voliči daným volbám přisuzují. Nejmenší důležitost voliči v České republice přikládají volbám do Evropského parlamentu. (Čmejrek, 2008, s. 70) Následující graf (Graf 1) porovnává průměrnou volební účast v různých typech voleb, které se konaly v průběhu posledních let 2014-2018.

Graf 1 Průměrná volební účast v různých typech voleb v %

Zdroj: ČSÚ, 2018

Jak je vidět z výše uvedeného grafu, občané se především identifikují se svým státem, což prezentují volby do poslanecké sněmovny v roce 2017 s volební účastí 60,84 % a volba prezidenta v roce 2018 s účastí 61,92 % v I. kole a s účastí 66,6 % ve II. kole. Určitou důležitost představují pro občany i volby do zastupitelstev obcí s průměrnou celostátní účastí 44,46 % ve volbách v roce 2014. (ČSÚ, 2018)

3.8.2 Místní referendum

V místním referendu mají právo hlasovat osoby oprávněné volit do zastupitelstva obce. Předmětem referenda je rozhodování o věcech, které patří do samostatné působnosti obce a nesmí být rozhodováno o rozpočtu obce a místních poplatcích, o zřízení nebo zrušení orgánů obce a jejich vnitřním uspořádání, o volbě a odvolání starosty, místostarosty, členů rady obce a členů zastupitelstva. Místní referendum se koná, pokud se na tom usnese zastupitelstvo obce nebo podá návrh na konání místního referenda přípravný výbor a zastupitelstvo obce rozhodne o jeho vyhlášení. Návrh přípravným výborem může být podán jen v případě, pokud jej podpořilo svým podpisem alespoň v obci nebo v její části:

do 3 000 obyvatel 30 % oprávněných osob,

do 20 000 obyvatel 20 % oprávněných osob,

do 200 000 obyvatel 10 % oprávněných osob,

nad 200 000 obyvatel ... 6 % oprávněných osob.

Rozhodnutí v místním referendu je platné při účasti minimálně 35 % oprávněných osob a při hlasování nadpoloviční většiny, která se hlasování účastnila a přinejmenším 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných voličů. (Čermák, Vobecká, 2011, s. 33-34)

4 Vlastní práce

4.1 Charakteristika města Česká Třebová

4.1.1 Geografické údaje

Město Česká Třebová se nalézá na pomezí Čech a Moravy, ve východní části Pardubického kraje, okres Ústí nad Orlicí, v údolí řeky Třebovky mezi Kozlovským a Hřebečovským hřbetem. Město vytváří šest katastrálních území: Česká Třebová, Parník, Lhotka, Skuhrov, Svinná a Kozlov, které jsou i místními částmi. Části obcí Skuhrov, Svinná a Kozlov nejsou s městem spojeny souvislou zástavbou. Předností České Třebové je její překrásné okolí. Rozlohou 41 km² je čtvrtým největším městem v okrese Ústí nad Orlicí a první místo jí náleží v počtu obyvatel, kterých je k 01.01.2016 podle dat ČSÚ 15 710.

Obrázek 1 Geografická mapa Pardubického kraje

Geografická mapa Pardubického kraje
Geographical map of the Pardubický Region

Zdroj: ČSÚ, 2017

4.1.2 Historie města a jeho vývoj

V rukopisu z let 1278-1281, uloženého ve vatikánské knihovně najdeme první zmínku o České Třebové. Zakládací listinou zbraslavského kláštera je poprvé

Česká Třebová jmenována jako město v roce 1292. Osídlování oblasti Českotřebovska připomíná románská rotunda sv. Kateřiny. Rotunda se řadí svou jedinečností k nejvýznamnějším církevním stavbám na území východních Čech. Česká Třebová patřila mnoha šlechtickým rodům a bývala od nepaměti správním centrem, kam se obraceli obyvatelé okolních obcí se svými záležitostmi. Petr Bohdanecký z Hodkova nechal v roce 1546 postavit renesanční radnici, která nese jeho rodový erb. V čele města stál původně zástupce vrchnosti tzv. fojt. Postupem času se většina pravomocí přenesla na městskou správu, tvořenou sborem 12 konšelů. Ti se po měsíci střídali ve funkci purkmistra. Žili zde převážně hrnčíři a tkalci a tkalcovské stavy byly téměř v každém třebovském domě. Opakované válečné útrapy a zhoubné požáry¹⁶ tlumily hospodářský a kulturní rozvoj města. V roce 1845 Česká Třebová s počtem 3 000 obyvatel, získala zvýšený vliv na samosprávu. K velkému rozvoji města v roce 1845 přispělo vybudování Olomoucko-pražské dráhy, kdy 20. srpna 1845 projel městem první vlak. Po dokončení trati z Brna do České Třebové v roce 1849 se stalo město významným železničním uzlem. Železnice přinesla nové pracovní příležitosti a tím i nárůst počtu obyvatel. (Chvojková, 2011, s. 3-5) Neméně významným zdrojem prosperity se stal od poloviny 19. století i textilní průmysl, který se značně rozvíjel. Nadějný vývoj města byl však přerušen první světovou válkou. Po válce se ve městě začaly budovat nové čtvrti, školy a obecní domy. V období vytvoření Protektorátu Čechy a Morava se město stalo městem pohraničním a řada obyvatel skončila v koncentračních táborech. Na přelomu let 1948 a 1949 se mezi Českou Třebovou a sousedním městem Ústí nad Orlicí rozhodovalo o sídle okresního úřadu. Město Ústí nad Orlicí zvítězilo. Po zrušení okresních úřadů v souvislosti s reformou veřejné správy v roce 2003 se stalo město Česká Třebová obcí s rozšířenou působností se správním obvodem čtyř obcí: Přívratem, Rybníkem, Semanínem a Třebovicí. (MěÚ Česká Třebová, 2017)

4.2 Demografie a nezaměstnanost

V České Třebové je k 31.12.2016 podle dat ČSÚ 15 608 obyvatel s trvalým pobytem. Z toho 7 597 (48,67 %) mužů a 8 011 (51,33 %) žen. Celorepublikový trend

¹⁶ Ničivý požár, který v roce 1635 zničil město, na dlouhou dobu zbrzdil slibně se rozvíjející řemesla i obchod.

stárnutí populace se projevuje i v České Třebové a je zobrazen v následující tabulce. (Tabulka 4) Počet občanů nad 65 let má vzrůstající tendenci. V roce 2016 je těchto občanů o 878 více než v roce 2004. Od roku 2006 převyšuje obyvatelstvo ve věku 65 let a více skupinu 0-14 let, což je odrazem stárnutí populace. Průměrný věk českotřebovských obyvatel je ke dni 01.01.2017 podle statistického úřadu 43 let¹⁷ (muži – 41,4; ženy – 44,6).

Tabulka 4 Přehled počtu obyvatel podle věkových skupin

Rok	0-14 let		15-64 let		65 a více let		celkem
	Počet obyvatel	Vyjádřeno v %	Počet obyvatel	Vyjádřeno v %	Počet obyvatel	Vyjádřeno v %	Počet obyvatel
2004	2 610	15,7	11 692	70,2	2 353	14,1	16 655
2005	2 538	15,4	11 620	70,3	2 375	14,4	16 533
2006	2 432	14,8	11 573	70,5	2 421	14,7	16 426
2007	2 342	14,3	11 482	70,3	2 054	12,6	16 328
2008	2 303	14,2	11 384	70,0	2 586	15,9	16 273
2009	2 301	14,2	11 226	69,4	2 651	16,4	16 178
2010	2 255	14,1	11 090	69,2	2 687	16,8	16 032
2011	2 279	14,2	10 905	68,2	2 810	17,6	15 994
2012	2 281	14,4	10 697	67,3	2 914	18,3	15 892
2013	2 272	14,4	10 520	66,7	2 991	19,0	15 783
2014	2 310	14,6	10 375	65,8	3 086	19,6	15 771
2015	2 314	14,7	10 233	65,1	3 163	20,1	15 710
2016	2 326	14,9	10 051	64,4	3 231	20,7	15 608

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat ČSÚ, 2018

Výše uvedená tabulka člení obyvatele¹⁸ do tří věkových skupin podle ekonomické produkce. První skupinu reprezentuje předproduktivní obyvatelstvo ve věku 0-14 let. Druhou skupinu ve věku 15-64 let reprezentuje reproduktivní obyvatelstvo a poslední reprezentuje skupina ve věku 65 let a více postproduktivní obyvatelstvo. Z tabulky lze vyčíst, že dochází k mírnému snižování počtu obyvatel v předproduktivním věku o 0,8 %. U obyvatel v produktivním věku dochází ke snížení o 5,8 % a u skupiny v postproduktivním věku je zaznamenán nárůst o 6,6 %. Město zaznamenává stálý úbytek populace, kdy rozdíl let 2004 a 2016 činí - 1 047 obyvatel. Početní stav obyvatelstva přímo ovlivňují: proces porodnosti (narození), úmrtnosti (úmrtí) a prostorová mobilita (stěhování). Následující tabulka (Tabulka 5) zobrazuje změny počtu obyvatel v rozmezí let 1990-2016.

¹⁷ K 01.01.2010 byl průměrný věk 41,3. U mužů 39,4 a u žen 43,0.

¹⁸ Počty obyvatel jsou uvedeny k 31.12. příslušného roku.

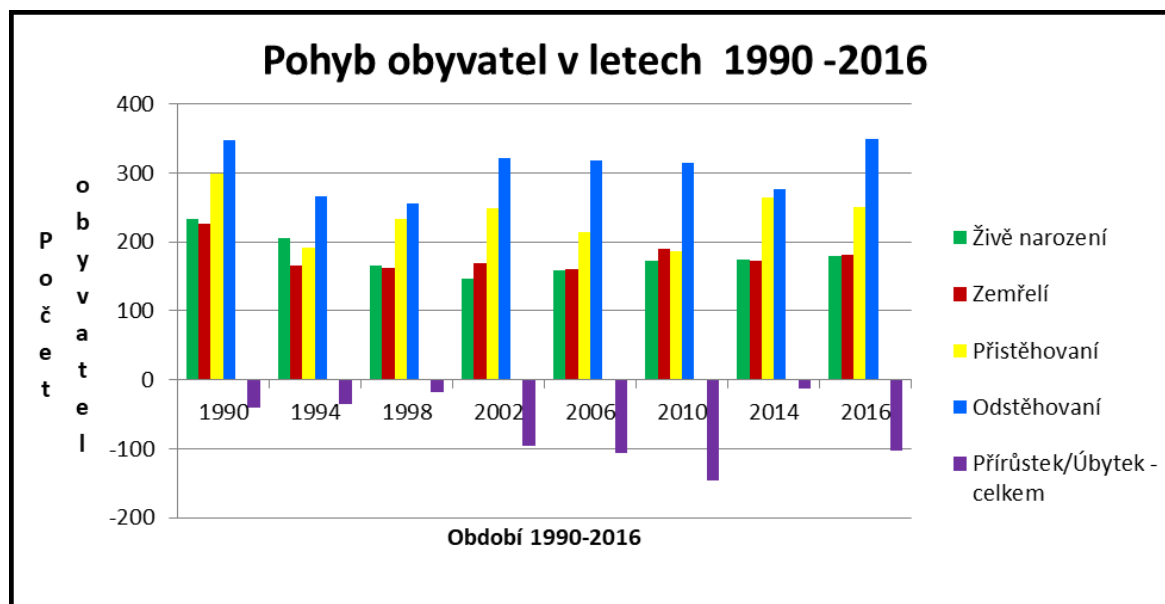
Tabulka 5 Pohyb obyvatel

	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2016
Živě narození	234	205	166	146	159	172	174	180
Zemřelí	227	166	162	170	161	190	173	182
Přirozený přírůstek/úbytek	+7	+39	+4	-24	-2	-18	1	-2
Přistěhovaní	300	192	234	249	214	186	264	250
Odstěhovaní	347	267	256	321	319	314	277	350
Přírůstek/úbytek migrací	-47	-75	-22	-72	-105	-128	-13	-100
Celkový přírůstek/úbytek	-40	-36	-18	-96	-107	-146	-12	-102

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

Výraznější snižování počtu obyvatel v letech 2002-2016 bylo zapříčiněno nejen přirozeným úbytkem, jenž představuje počet živě narozených dětí minus počet zemřelých, ale zvýšenou migrací obyvatelstva způsobenou v důsledku stěhování za prací nebo za bydlením. Největší úbytek obyvatelstva město zaznamenává v roce 2002, 2006, 2010 a 2016. Tento pohyb nejlépe zachycuje následující graf (Graf 2)

Graf 2 Pohyb obyvatelstva v rozmezí let 1990-2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

Od roku 1990 není zaznamenán v žádném roce přírůstek obyvatel. Kritickým rokem byl rok 2010, ve kterém byl zaznamenán enormní úbytek obyvatel města. Odstěhovalo se 314 občanů a přistěhovaných bylo jen 186. Došlo tak k úbytku o 128

obyvatel. Tento rok nebyl příznivý ani co do počtu pracovních příležitostí, jak nám ukazuje následující tabulka (Tabulka 6). Počet uchazečů o zaměstnání byl v roce 2010 s číslem 1 148 poměrně vysoký. Na jedno pracovní místo bylo v přepočtu 42,5 uchazeče. Situace se v roce 2011 zlepšila a počet uchazečů o zaměstnání měl klesající tendenci. V roce 2016 je zaznamenáno o 633 uchazečů méně než v roce 2010.

Tabulka 6 Počty uchazečů o zaměstnání a volná pracovní místa v letech 2010-2016

	2010	2011	2014	2015	2016
Uchazeči o zaměstnání (neumístění) celkem	1 148	970	813	601	515
Volná pracovní místa¹⁹	27	74	191	154	247
Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo	42,5	13,1	4,3	3,9	2,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MPSV, evidence ÚP, 2018

Na Českokotřebovsku se dlouhodobě projevuje vyšší nezaměstnanost ve srovnání s okresním a krajským průměrem. (Tabulka 7) Podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu v České Třebové ve věku 15-64 let v posledních letech klesá. K 31.12.2016 dosáhl hodnoty 4,6 % (o 0,8 procenta méně než v roce 2015). Jednalo se však o třetí nejvyšší nezaměstnanost za Moravskotřebovskem a Svitavskem. Správní obvod je pro období 2014-2020 zařazen mezi regiony se soustředěnou podporou státu a patří tak do kategorie „hospodářsky slabé regiony“. Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 pracovalo v odvětví dopravy a skladování 12,6 % zaměstnaných osob správního obvodu Česká Třebová, přičemž celokrajský průměr činí 5,5 % zaměstnaných obyvatel. (ČSÚ, 2018)

Tabulka 7 Podíl nezaměstnaných osob (dosažitelných uchazečů) v %²⁰

	Pardubický kraj	okres Ústí nad Orlicí	Česká Třebová
2014	6,22	5,77	7,34
2015	5,14	4,60	5,42
2016	4,04	3,59	4,58

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MPSV, evidence úřadu práce, 2018

¹⁹ Od 1. ledna 2012 je zrušena povinnost zaměstnavatelů hlásit Úřadu práce ČR volná pracovní místa.

²⁰ Podíl počtu dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let a počtu obyvatel ve věku 15-64 let z bilance obyvatel (ukazatel od roku 2013 nahrazuje ukazatel míry registrované nezaměstnanosti).

V SO ORP Česká Třebová se k 31.12.2017 nacházelo 13 ekonomicky nejvýznamnějších subjektů se 100 a více zaměstnanci. Největším zaměstnavatelem v kategorii podle počtu zaměstnanců tabulka 8 (viz seznam příloh) je společnost CZ LOKO, a.s.,²¹ se sídlem v České Třebové. Mezi další významné zaměstnavatele patří KORADO, a.s., Česká Třebová²², IMS Drašnar s.r.o., Česká Třebová²³, Josef Škrkoň – Techplast, a.s., Rybník²⁴. (ČSÚ, Registr ekonomických subjektů, výpis k 31.12.2017)

4.3 Dopravní infrastruktura

K dopravní obslužnosti slouží multifunkční dopravní terminál Jana Pernera, který byl vybudován v roce 2010. Zajišťuje dopravní obslužnost regionálního významu. Propojuje automobilovou, autobusovou a železniční dopravu. Součástí je podzemní parkoviště, ze kterého je umožněn přímý bezbariérový přístup do podchodu k jednotlivým vlakovým nástupištím.

4.3.1 Silniční doprava

Územím správního obvodu ORP Česká Třebová neprochází trasa žádné dálnice ani rychlostní komunikace. Základ komunikací tvoří silnice I. a II. třídy, na které jsou napojeny silnice III. třídy a místní a účelové komunikace. Nejdůležitějším silničním spojením města Česká Třebová a Ústí nad Orlicí je silnice I/14 vedoucí od Harrachova, která se u obce Třebovice napojuje na silnici I/43. Napojení silnice I/14 na silnici I/43 umožňuje propojení území SO ORP a jejího centra Česká Třebová s dalšími sídly na území Pardubického kraje. Zajišťuje tak dostupnost významných středisek ve východní části území kraje a jejich propojení s Jihomoravským krajem včetně krajského města Brna. Další významné silniční komunikace II/315 Choceň – Ústí nad Orlicí – Lanškroun – Tatenice – Zábřeh na Moravě – Leština – Dubicko – Úsov je spojnicí SO ORP Ústí nad Orlicí a SO ORP Lanškroun. Silnice II/358 Slatiňany – Chrast – Skuteč – Zderaz – Nové Hrady – Litomyšl – Česká Třebová je důležitou páteří komunikací, propojující

²¹ Společnost CZ LOKO, a.s. byla založena 03.01.1995, s převažující činností ve výrobě železničních lokomotiv a vozového parku.

²² Společnost KORADO, a.s. byla založena 01.09.1996, hlavní činností je výroba radiátorů a kotlů k ústřednímu topení.

²³ Společnost IMS Drašnar s.r.o., byla založena 30.07.1997, hlavní činností je výroba plastových výrobků.

²⁴ Společnost Josef Škrkoň – Techplast, a.s., byla založena 4.12.2000, hlavní činností je výroba plastových výrobků.

Českou Třebovou s městem Litomyšl. Pátevní síť doplňují silnice III. třídy, jež zajišťují dostupnost SO ORP Česká Třebová pro jednotlivé obce na jejím správním území. Intenzita silniční dopravy se v České Třebové stále zvyšuje a nejvyšší intenzitu dopravy můžeme pozorovat v okolí logistického překladiště Metrans a.s. (MěÚ Česká Třebová, 2016)

4.3.2 Železniční doprava

Železniční doprava byla v České Třebové zahájena v roce 1845 a od té doby je město dlouhodobě významnou železniční křižovatkou poskytující spojení mezi Prahou, Ostravou a Brnem, respektive se všemi sousedními státy. Na území SO ORP Česká Třebová probíhají tři tranzitní železniční koridory:

I. tranzitní železniční koridor: SRN – Děčín – Praha – **Česká Třebová** – Brno – Břeclav – hranice s Rakouskem,

II. tranzitní železniční koridor v trase: hranice SRN – Cheb – Plzeň – Praha – **Česká Třebová** – Přerov – Ostrava – Dětmorovice – Mosty u Jablunkova – st. hranice se Slovenskem,

III. tranzitní železniční koridor: Břeclav – Přerov – Bohumín – Dětmorovice – Petrovice u Karviné – hranice Polska, odbočná větev v trase: Přerov – Olomouc – **Česká Třebová**.

Na území SO ORP Česká Třebová se nacházejí následující železniční tratě:

1. Trať č. 010: Kolín – Pardubice – Ústí nad Orlicí – **Česká Třebová** je součástí I. a III. tranzitního koridoru. Jedná se o významnou spojnicí Čech s Moravou.
2. Trať č. 260 **Česká Třebová** – Svitavy – Brno je součástí I. tranzitního železničního koridoru. Jedná se o významnou dvoukolejnou trať, která navazuje na trať č. 010 a poskytuje další spojení s Brnem
3. Trať č. 270 Praha – **Česká Třebová** – Přerov – Bohumín je významnou železniční spojnicí hlavního města se severní Moravou, Slezskem, Polskem a Slovenskem. Trať je součástí III. železničního koridoru, v úseku Přerov – Bohumín je součástí II. železničního koridoru. Na elektrifikovaných tratích jsou provozovány všechny druhy osobní dopravy (včetně vlaků Pendolino) a nákladní doprava. Česká Třebová je jedním z významných železničních uzlů v zemi.

4.3.3 Autobusová doprava

Součástí dopravního terminálu je zastřešené autobusové nádraží na stejném místě jako vlakové nádraží, což je výhodné pro přesuny občanů. Ve městě Česká Třebová není

zavedena městská hromadná doprava. Dopravní obslužnost je zajištěna veřejnou hromadnou dopravou provozovanou společností ČSAD, a.s. Ústí nad Orlicí. Nejvíce vytěžovanými linkami, jež zajišťují dopravu po městě, jsou:

1. Lanškroun – Třebovice – Rybník – **Česká Třebová – Česká Třebová, sídliště Lhotka.**
2. **Česká Třebová** – Němčice – Litomyšl
3. **Česká Třebová** – Řetová – Sloupnice – Vysoké Mýto

4.4 Občanská vybavenost

Město Česká Třebová disponuje čtyřmi mateřskými školami a pěti školami základními. Tři základní školy jsou příspěvkovými organizacemi města Česká Třebová. Jedna je školou soukromou s výukou založenou na pedagogice Montessori a jedna je školou praktickou pro žáky s lehkým mentálním postižením, jejímž zřizovatelem je kraj. Pro žáky s hudebním nadáním působí ve městě základní umělecká škola.

Ke vzdělání na středoškolské úrovni lze využít gymnázium, Vyšší odbornou školu a Střední školu technickou. Od roku 1993 mohou studenti pokračovat po středoškolském vzdělání na dislokovaném pracovišti Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice.

V oblasti zdravotnictví jsou pro občany využitelná čtyři sdružená ambulantní zařízení a šest dostupných lékáren. Nemocnice se nachází ve městě 10 km vzdáleném. Sociální služby města Česká Třebová zajišťují provoz Domova pro seniory, Pečovatelskou službu²⁵ a Týdenní stacionář pro osoby s mentálním, tělesným a zdravotním postižením, kteří nemohou z nejrůznějších důvodů žít ve svém přirozeném prostředí. Pro volnočasové aktivity slouží rozmanitá nabídka sportovišť pro celoroční využití: zimní stadion, lyžařský areál, fotbalový areál, tenisové kurty, volejbalová hřiště, plavecký bazén, cyklotrasy, bike park, 3D kino, koncertní a výstavní sál, hudební a divadelní klub, muzeum a knihovna.

Z oblasti veřejné správy má ve městě sídlo městský úřad a městská policie, kontaktní pracoviště úřadu práce, celní úřad, obvodní oddělení Policie ČR. (Zdroj: Město Česká Třebová, 2018)

²⁵ Pro seniory je vyhrazeno v domech s pečovatelskou službou celkem 150 bytů a v Domově pro seniory celkem 101 míst.

4.5 Hospodaření a rozpočet města

Zhodnocení finanční situace města

*„V druhé polovině roku 2017 si město Česká Třebová nechalo nezávislou společností zpracovat střednědobý výhled rozpočtu na roky 2018-2020. V rámci tohoto dokumentu byla zpracována i analýza finančního hospodaření města od roku 2003 do roku 2017. Závěry, které plynou z tohoto materiálu, jsou pro město více než dobré. Město může počítat v rámci svého finančního potenciálu v období let 2018-2022 s částkou cca 300 mil. korun, které mohou být použity na investice na reprodukci stávajícího majetku. Jedná se o vlastní finanční prostředky města a jejich objem může být navýšen v případě úspěšných žádostí o dotace z národních a evropských fondů. V současné době město splácí již pouze úvěr na výstavbu dopravního terminálu J. Pernera²⁶, jehož nesplacená jistina k 01.01.2018 je ve výši 38 mil. Kč“.*²⁷ (cit. Jaroslav Zedník, starosta města, Českotřebovské noviny, číslo 2/2018, s. 2)

Z výše uvedeného vyplývá, že město není nezdravě zadluženo a hospodáří se svými svěřenými prostředky velmi dobře.

4.5.1 Vývoj příjmů a výdajů

Obec povinně sestavuje podle zákona 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů svůj rozpočet (finanční plán) za příslušný rok a zpravidla hospodáří podle něj. Rozpočet se obvykle sestavuje jako vyrovnaný. Většina projektů poskytovaných z dotací národních a evropských fondů vyžaduje spoluúčast na financování z rozpočtu a proto je důležité, aby byla obec solventní. Následující tabulka (Tabulka 8) zobrazuje vývoj příjmů v letech 2010-2016. Nejvyšší příjmovou položkou rozpočtu města jsou daňové příjmy (v průměru za sledované období činily 172 332 tis. Kč). Druhou nejvýznamnější položkou příjmů města jsou neinvestiční přijaté transfery (v průměru za sledované období činily 40 656 tis. Kč). V letech 2010 a 2011 byly přijaté neinvestiční transfery nejvyšší a v roce 2013 nejnižší. Rok 2010 se vyznačuje nejvyššími celkovými příjmy, které ovlivnil příjem z prodeje dlouhodobého majetku částkou 33 839 tis. Kč

²⁶ Stavba multifunkčního dopravního terminálu z roku 2010 s investicí 330 mil. korun. Financována z Evropského fondu pro regionální rozvoj prostřednictvím Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod a částečně Českými drahami, a.s.

²⁷ Poskytnutá celková výše úvěru městu Česká Třebová činila 56 mil. korun.

(prodej bytových domů nově vzniklým bytovým družstvům v částce 32 732 tis Kč) a částkou 7 088 tis. Kč z prodeje pozemků (prodej pozemků firmě Metrtrans, a.s. Praha, v částce 6 062 tis. Kč). (závěrečný účet hospodaření města Česká Třebová, 2010-2016)

Tabulka 8 Hospodaření města Česká Třebová 2010-2016 (v tis. Kč) – příjmové položky

Položka/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové příjmy²⁸	151 210	154 650	151 698	173 004	183 044	187 089	205 629
Kapitálové příjmy²⁹	40 928	2 937	1 731	3 428	1 497	4 200	4 273
Nedaňové příjmy³⁰	16 194	29 362	20 094	19 053	17 108	17 886	15 419
Investiční přijaté transfery³¹	74 576	24 710	35 355	1 122	2 497	6 715	1 951
Neinvestiční přijaté transfery³²	72 267	74 691	24 380	20 382	29 335	32 938	30 585
Celkové příjmy	355 715	286 350	233 259	216 989	233 480	248 828	257 856

Zdroj: vlastní zpracování podle dat monitor státní pokladna, Město Česká Třebová, 2018

Následující tabulka (Tabulka 9) uvádí vývoj výdajových položek období 2010-2016. Nejvyšší výdaje jsou zachyceny v roce 2010. V tomto roce byla zahájena největší investice města Česká Třebová, kterou byl multifunkční dopravní terminál. Výše kapitálových výdajů se v jednotlivých letech liší v kontinuitě na vývoj kapitálových a dotačních příjmů. K dalším významným výdajům došlo v roce 2012 na výstavbu městského muzea v částce 36 mil. Kč a sběrný dvůr v částce 9 mil. Kč.

Tabulka 9 Hospodaření města Česká Třebová 2010-2016 (v tis. Kč) – výdajové položky

Položka/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžné výdaje	202 340	229 089	173 173	177 800	197 046	195 089	192 451
Kapitálové výdaje	181 516	46 777	52 436	16 002	21 266	34 177	45 108
Výdaje na činnost místní správy	52 790	52 896	47 198	48 508	50 380	52 633	52 002
Celkové výdaje	383 856	275 866	225 609	193 803	218 312	229 266	237 559
Saldo příjmů a výdajů	-28 681	+10 484	+7 650	+23 176	+15 168	+19 562	+20 300

Zdroj: vlastní zpracování podle dat monitor státní pokladna, 2018

²⁸ Podstatnou položkou daňových příjmů města Česká Třebová tvoří daň z přidané hodnoty ze zboží a služeb v tuzemsku, daň z příjmů právnických a fyzických osob.

²⁹ Významnou položkou kapitálových příjmů je prodej dlouhodobého majetku a pozemků.

³⁰ Největší položkou nedaňových příjmů jsou příjmy z vlastní činnosti.

³¹ Nejvyšší přijaté investiční transfery jsou od kraje.

³² Nejvyšší přijaté neinvestiční transfery jsou ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu.

Z přehledu je patrné, že rozpočet byl v letech 2011-2016 přebytkový a pouze v roce 2010 výdaje převýšily příjmy.

4.6 Souhrn socioekonomických charakteristik

Česká Třebová je dynamicky se rozvíjející město, což dokládají významné investice předešlých období např. multifunkční dopravní terminál (investice 2010), výstavba městského muzea a sběrný dvůr (2012). Na základě zmíněných statistických údajů lze konstatovat, že město Česká Třebová má svůj potenciál růstu v dobré dopravní obslužnosti. Nejvýznamnější je železniční doprava, která byla v České Třebové zahájena v roce 1845 a od té doby je důležitou železniční křižovatkou, poskytující spojení mezi Prahou, Ostravou a Brnem. Město disponuje kvalitní občanskou vybaveností, která zahrnuje dobrou úroveň školství se všemi stupni vzdělávání: primární, sekundární i terciální, mnoha zařízeními pro kulturní a sportovní vyžití. Od roku 2011 hospodaří s přebytkovým rozpočtem. Pozitivní složkou rozpočtu jsou poměrně vysoké daňové příjmy. Nepříznivý dopad na rozvoj města by mohl mít pokles populace a jeho stárnutí, kdy rozdíl v počtu obyvatel mezi roky 2004 a 2016 činil -1 047 osob. Ve srovnání s okresním a krajským průměrem³³ se na Českotřebovsku dlouhodobě projevuje vyšší nezaměstnanost.

4.7 Politický proces ve městě v letech 1990-2014

4.7.1 Počátky místních organizací po roce 1989 a první svobodné volby

Ve městě Česká Třebová se od 22.11.1989 každý podvečer scházely desítky až stovky občanů (hlavně studentů), aby projevíli solidaritu se studenty pražských vysokých škol. V průběhu těchto dní vzniklo dobrovolné sdružení občanů – Občanské fórum i na místní úrovni. Svou činnost zahájilo dne 27.11.1989. První diskuzní večer OF Česká Třebová se konal 5. prosince 1989. Za příznivci tohoto sdružení přijeli i ostravští herci. (Kronika města Česká Třebová, 1989, s. 1, 14)

³³ Okres Ústí nad Orlicí a Pardubický kraj.

Ve volebním období 1990-1994³⁴ zasedalo v České Třebové 29 zastupitelů. V následujících celkem sedmi obdobích bylo voleno už jen 27 zastupitelů. Radu města zastupovalo devět radních a tento počet přetrvává do současnosti. V prvních svobodných volbách kandidovalo šest volebních stran, z nichž dvě tvořili koalice. OF po více než ročním působení v České Třebové zvítězilo v prvních komunálních volbách konaných dne 24.11.1990, kdy společná koalice s Československou stranou lidovou obsadila 16 zastupitelských míst. Dalšími volebními stranami, které kandidovaly v těchto volbách, byla Koalice demokratických stran ve složení: Československá strana socialistická, Československá strana zemědělská, Strana zelených a Československá sociální demokracie s výsledným ziskem 6 mandátů. Komunistická strana Československa získala 4 mandáty. Křesťansko demokratická strana 2 mandáty a Sdružení nezávislých kandidátů SKI klubu a TJ Lokomotiva získalo 1 mandát. Nezávislí kandidáti neobhájili v zastupitelstvu žádné křeslo. Přehled získaných mandátů jednotlivými politickými subjekty v zastupitelstvu nám ukazuje následující tabulka (Tabulka 10) Z řad OF byl zvolen starosta města Ing. Zdeněk Lang³⁵ a místostarosta Lubomír Hýbl³⁶ (v roce 1994 je ještě zvolen starostou města). Druhým místostarostou z Koalice demokratických stran byl zvolen Jiří Pásek³⁷. (Mikolecký, Českotřebovský zpravodaj, 2017)

Tabulka 10 Výsledky voleb do zastupitelstev obcí konaných 24.11.1990

Volební strany	Koalice OF +ČSL	Koalice dem. stran (ČSS, ČSZ, SZ, ČSSD)	KSČ	KDS	Nezávislí kandidáti SKI+TJ
Počet získaných mandátů	16	6	4	2	1

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ, 2018

³⁴ Volby 1990 se konají v prostředí ještě nevykrytalizovaném a nelze opomenout celostátní rozměr politiky, kdy OF v tuto dobu dominuje vládní silou a KSČM je jedinou silou opoziční. V tomto období je snaha o vytváření širokých předvolebních koalic spojujících OF, ČSL, ČSS a další. K dispozici je jen velmi málo souhrnných dat, neboť ČSÚ souhrnně zpracovává data až od roku 1994. (Balík, 1994, s. 139)

³⁵ Od roku 1848 devatenáctým v pořadí. Ing. Zdeněk Lang (nar. 1932) studoval na Stavební fakultě VUT v Brně. Pracoval jako projektant a stavbyvedoucí u Okresního stavebního podniku v Ústí nad Orlicí a tři roky působil ve stavební skupině VKDI Orlík Česká Třebová. Po listopadu 1989 kandidoval dvakrát do městského zastupitelstva a také do zastupitelstva Pardubického kraje. Byl prvním starostou zvoleným ve svobodných volbách (1990), členem městské rady (1994), okresního shromáždění a předsedou komise městského stavitele. Zemřel v roce 2001. (Mikolecký, Českotřebovské kalendárium, 2016)

³⁶ Lubomír Hýbl (nar. 1936), režisér, divadelník, herec, jeden z prvních členů ODS, v roce 1990 I. místostarosta, v roce 1994 zvolen starostou. (Skalický, Zikán, Českotřebovské kalendárium, 2011)

³⁷ Jiří Pásek (nar. 1933), v roce 1990 zvolen II. místostarostou, v roce 1994 zvolen I. místostarostou, v roce 1998 zvolen starostou. (ČSÚ, 2018)

V těchto volbách bylo celkem registrováno 89 kandidátů. Předvolební kampaň spočívala ve zveřejnění volebních programů v Českotřebovském zpravodaji³⁸. Tuto možnost nevyužily volební strany KDS a Nezávislí kandidáti. (Mikolecký, Českotřebovský zpravodaj, 2009)

4.7.2 Volby do zastupitelstva města v roce 1994

Volby do zastupitelstev obcí pro volební období 1994-1998 se konaly plošně a poprvé v České republice po rozdělení federace ve dnech 18.-19.11.1994.

„Teprve v důsledku těchto voleb se na komunální úrovni mohly promítnout posuny a změny stranického systému, k nimž došlo v letech 1991-1993 (zánik OF, vznik Občanské demokratické strany (ODS) a Občanského hnutí (OH), posílení ČSSD, marginalizace moravistických stran apod.)“. (cit. Balík, 2009, s. 141)

V České Třebové se zaregistrovalo osm volebních stran, z nichž byly čtyři sdružením a jedna koalicí. Bylo voleno 27 členů zastupitelstva, zapsáno 13 035 voličů s 189 243 platnými hlasy. Volby probíhaly v osmnácti okrscích s volební účastí 63,41 % a voliči si vybírali ze 155 kandidátů. Kandidáti byli převážně členy parlamentních stran: KDU-ČSL (13 členů), KDS (3 členové), KSČM (25 členů), ČSSD (9 členů), ODS (16 členů), SPR-RSČ (12 členů) ODA (1 člen) a LB (4 členové) a ostatních 70 bylo bez politické příslušnosti, což představuje 45,16% z celkového počtu. Následující tabulka (Tabulka 11) poskytuje ucelený přehled kandidujících volebních stran a jejich úspěch či neúspěch při získání křesel v zastupitelstvu. Největší úspěch mělo Sdružení ODS a nezávislých kandidátů, jež obsadilo deset míst v zastupitelstvu. Úspěšné bylo i při volbě starosty, jímž byl zvolen Lubomír Hýbl – člen ODS a do funkce 2. místostarosty byl zvolen František Čech³⁹ – kandidát bez politické příslušnosti, navržený stranou NK. O polovinu méně, v počtu pěti mandátů získala strana KDU-ČSL. Čtyři mandáty obhájilo Sdružení ČSSD, Strany zelených, Zemědělské strany a nezávislých kandidátů a stejný počet mandátů s počtem tři obdržela KSČM a Sdružení ODA, NK. Sdružení ODA, NK navíc získala jeden post v radě s funkcí I. místostarosty, kterým byl zvolen Jiří Pásek – člen ODA.

³⁸ Českotřebovský zpravodaj je místní periodikum, který vychází každý měsíc v tištěné podobě od roku 1970. Od roku 1997 vychází i v elektronické podobě: <http://www.zpravodaj.probit.cz/>.

³⁹ František Čech (nar. 1945), působil v České Třebové v radě v letech 1994-2002 vždy ve funkci místostarosty.

Koalice Sdružení pro republiku-Republikánská strana Československa a Sdružení důchodců ČR nenaplnila kandidátní listinu plným počtem volených zastupitelů, kde měla jen 17 kandidátů, z nichž jeden byl obsazen do funkce zastupitele. Křesťanskodemokratická strana získala po jednom mandátu i přesto, že její kandidátní listinu naplnilo pouze 10 kandidátů. Nejmenším počtem kandidátů na kandidátní listině se prezentovala volební strana Sdružení Levý blok a nezávislí kandidáti, kteří ve výsledku nezískali mandát žádný.

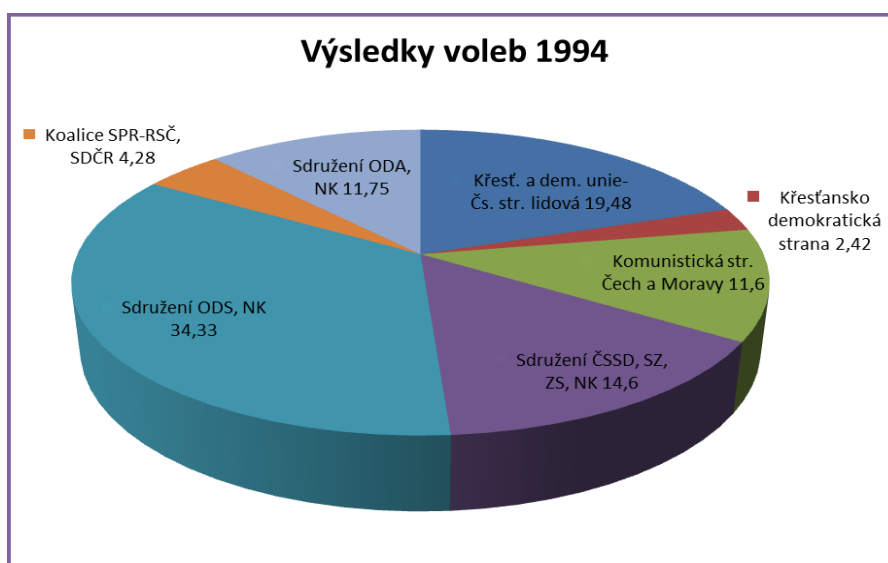
Koalice byla uzavřena mezi třemi subjekty, Sdružením ODS, NK společně s KDU-ČSL a Sdružením ODA, NK se získalo 18 mandátů. Z pohledu teorie koalic se jednalo o velkou koalici, která podle P. Jüptnera má alespoň jednoho nebo i více nadbytečných členů než je třeba. Nadbytečným členem se z tohoto pohledu stalo Sdružení ODA, NK. (Kronika města Česká Třebová, 1994, s. 5–6, ČSÚ, 2017)

Tabulka 11 Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Křesť. a dem. unie-Čs. str. lidová	36 864	19,48	27	5
Křesťansko demokratická strana	4 578	2,42	10	1
Komunistická str. Čech a Moravy	21 949	11,6	27	3
Sdružení ČSSD, SZ, ZS, NK	27 628	14,6	27	4
Sdružení ODS, NK	64 970	34,33	27	10
Koalice SPR-RSČ, SDČR	8 096	4,28	17	1
Sdružení ODA, NK	22 230	11,75	12	3
Sdružení LB, NK	2 928	1,55	8	0

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

Graf 3 Výsledky komunálních voleb 1994 podle získaných hlasů v %

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

4.7.3 Volby do zastupitelstva města v roce 1998

Volby do zastupitelstva města Česká Třebová v pořadí třetí se pro volební období 1998-2002 konaly ve dnech 13.-14.11.1998. Probíhaly (již podruhé, poprvé v roce 1994) podle zákona č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, kterým byla upravena kandidatura nezávislých kandidátů a jejich sdružení. Minimální počet podpisů potřebných pro registraci podle tohoto zákona je počítán procentem z počtu obyvatel. Ve středně velkých obcích bylo jednodušší založit politickou stranu nebo hnutí než registrovat sdružení nezávislých kandidátů, což potvrzuje fakt, že Sdružení nezávislých kandidátů pro Českou Třebovou muselo ve městě nasbírat 1 628 podpisů, aby se mohlo zaregistrovat k volbám. V těchto volbách bylo zaregistrováno celkem šest volebních stran, z nichž jedna byla koalicí a jedna sdružením. Do těchto voleb již nevstupuje Křesťanskodemokratická strana. Počet volených členů zastupitelstva 27 je stejný jako minulé volby. Participace občanů na volební účasti se snižuje na 44,09%, což je o 19,32 % méně než ve volbách v roce 1994. Kandidáti bez politické příslušnosti zvyšují své počty. Ve volbách roku 1998 je jich 73, což ve výsledku znamená 49,32 % z celkově zaregistrovaných. Volby probíhaly v sedmnácti okrscích, tedy v menším počtu o jeden okrsek, než v předchozích volbách. Kandidátní listiny byly naplněny 148 kandidáty a právo volit mělo 13 260 voličů. Počet odevzdaných obálek činil 5 795 se 140 914 hlasy. Z přehledu následující tabulky (Tabulka 12) vidíme, že ve volbách (srovnáme-li předchozí volby roku 1994) nefigurují strany ODA, LB, SZ a ZS. Strana ČSSD a ODS už v těchto volbách nevystupují na kandidátních listinách pod hlavičkou sdružení, ale samostatně. Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení celkem dominuje ve volbách s nejvyšším počtem hlasů 34,19 % a devíti místy v zastupitelstvu. Někteří kandidáti SNK se objevili na kandidátních listinách již v minulých volbách (1994) pod značkou Sdružení ODA, NK a Sdružení ODS, NK. Hned za nimi následuje Občanská demokratická strana se sedmi mandáty a strana ČSSD s pěti mandáty. KDU-ČSL získává oproti minulým volbám o jeden mandát méně, tedy 4 místa v zastupitelstvu a Komunistická strana Čech a Moravy obhájí mandáty dva. Koalice SPR-RSČ, SDČR s počtem hlasů 661 se do zastupitelstva nedostává. Místa v radě získává 8 kandidátů bez politické příslušnosti a jeden kandidát KDU-ČSL. Pět radních je ve funkci podruhé. Nově zvolený starosta Jiří Pásek působil minulé období ve funkci místostarosty. V těchto volbách se poprvé registrují nezávislí kandidáti, kteří se

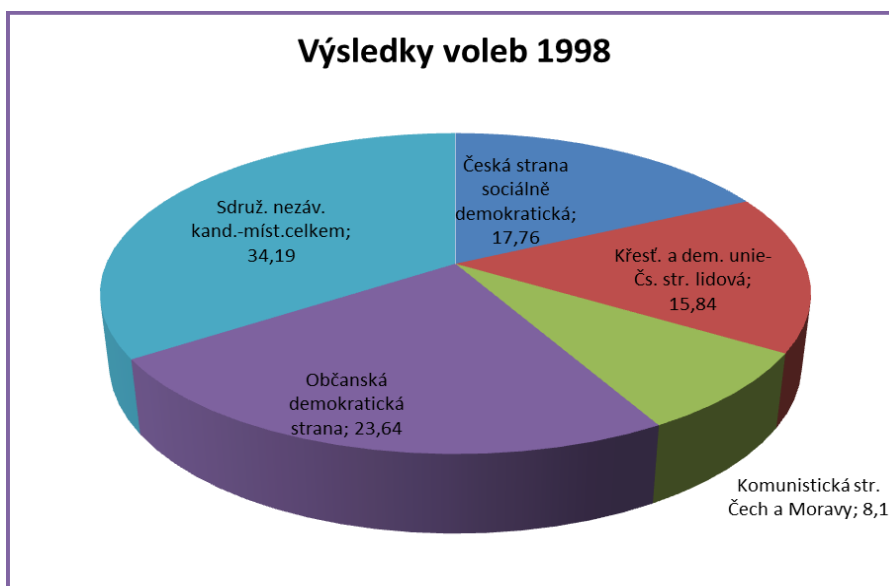
nechtějí identifikovat s žádnou politickou stranou a chtějí vystupovat sami za sebe. Koalici uzavřely po volbách dvě volební strany SNK a KDU-ČSL s dispozicí 13 zastupitelů z 27. ODS v tomto období vystupuje jako opoziční strana. Nová koalice neměla nadpoloviční převahu v zastupitelstvu. Z pohledu teorie koalic lze na koalici nahlížet jako na menšinovou, s menšinovým zastoupením v exekutivě. (Kronika města Česká Třebová 1998, s. 10)

Tabulka 12 Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Česká strana sociálně demokratická	25 027	17,76	27	5
Křesť. a dem. unie-Čs. str. lidová	22 326	15,84	27	4
Komunistická str. Čech a Moravy	11 416	8,10	27	2
Občanská demokratická strana	33 310	23,64	27	7
Koalice SPR-RSČ, SDČR	661	0,47	13	0
Sdruž. nezáv. kand.-míst.celkem	48 174	34,19	27	9

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

Graf 4 Výsledky komunálních voleb 1998 podle získaných hlasů v %

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

4.7.4 Volby do zastupitelstva města v roce 2002

Volby pro volební období 2002-2006 proběhly ve dnech 01.-02.11.2002. v sedmnácti volebních okrscích. Kandidovalo 189 kandidátů prostřednictvím sedmi politických subjektů. Podíl kandidujících osob bez politické příslušnosti se oproti minulým volbám výrazně zvýšil o 14,17 % až na 62,96 %. V těchto volbách dominují nezávislí kandidáti. Kandidáti bez politické příslušnosti převyšují členy politických stran o 12,96 %. Volební účast se na rozdíl od minulých voleb mírně zvýšila na 47,1 %, tedy o 3,01 %. Zapsáno bylo 13 428 voličů, odevzdáno 6 323 obálek se 151 090 platnými hlasy. Oproti minulým volbám se mění skladba politických subjektů. Z politické scény mizí Koalice SPR-RSČ, SDČR⁴⁰. Objevují se dva zcela nové subjekty. Prvním subjektem zastupujícím zájmy podnikatelů se v těchto volbách objevují Českotřebovští živnostníci a podnikatelé, SNK s jedním kandidátem z voleb minulých (1998, kandidující za ODS) a dvaceti šesti nováčky na politické scéně. Druhou nově registrovanou stranou se v lokálních volbách v České Třebové objevuje strana Unie svobody-Demokratická unie s 27 kandidáty na kandidátní listině, z nichž 13 má členství v této straně. Jedná se o stranu celostátní, pravicově orientovanou. Unie svobody vzniká odštěpením od ODS k 17.01.1998, a poté se slučuje k 8.1.2002 s Demokratickou unií. Kandiduje v ní prvně dvacet šest osob a jeden kandidát z voleb minulých (1998), který kandidoval za ODS.

Tabulka (Tabulka 13) nám prezentuje jednotlivá vítězství volebních stran. V popředí zájmu voličů zůstává Sdružení nezávislých s šesti mandáty. Oproti minulým volbám přicházejí o tři křesla v zastupitelstvu. Těsně za nimi následuje Občanská demokratická strana s pěti mandáty, která ztrácí 2 křesla v zastupitelstvu. ČSSD přichází o jedno křeslo, obsadí však čtyři mandáty stejně jako Českotřebovští živnostníci a podnikatelé, SNK. KSČM posiluje o jedno místo se skóre tři křesla v zastupitelstvu. V těchto volbách nejsou zaznamenány velké rozdíly v podílu získaných mandátů. Volby tohoto roku přinesly obměnu do rady města. Do radních křesel usedá sedm nováčků. Dne 15.11.2002 zastupitelstvo zvolilo ze svých řad nového starostu a dva jeho zástupce. Koalici uzavřely čtyři subjekty – Sdružení nezávislých (6 mandátů), ČSSD (4 mandáty), KDU-ČSL (3 mandáty) a US-DEU

⁴⁰ Strana SPR-RSČ od roku 2001 v insolvenční. Prohlášen usnesením Městského soudu v Praze ze dne 21.2.2001 sp. zn. 59K/2000-105, správce konkursní podstaty: JUDr. Vlastimil Voleský, advokát, Praha 5, Ostrovského 3.

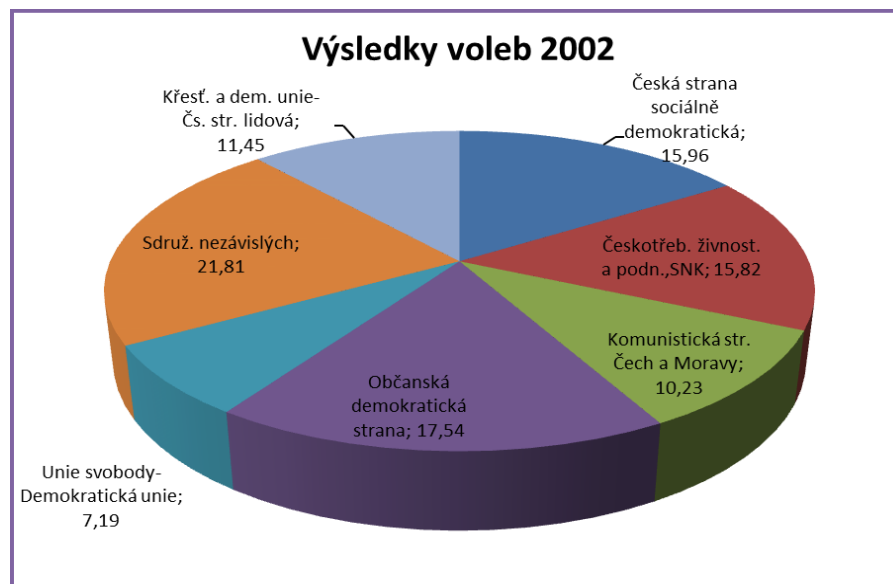
(2 mandáty). Koalice disponuje 15 hlasy z 27 možných. Jde tedy o koalici minimální vítěznou, která disponuje s minimálním počtem potřebných hlasů k rozhodování. ODS zůstává již podruhé v opozici, ačkoli dosáhla druhého nejlepšího výsledku voleb. (Kronika města Česká Třebová 2002, s. 19)

Tabulka 13 Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Česká strana sociálně demokratická	24 246	15,96	27	4
Českořeb. živnost. a podn.,SNK	24 025	15,82	27	4
Komunistická str. Čech a Moravy	15 538	10,23	27	3
Občanská demokratická strana	26 646	17,54	27	5
Unie svobody-Demokratická unie	10 921	7,19	27	2
Sdruž. nezávislých	33 127	21,81	27	6
Křesť. a dem. unie-Čs. str. lidová	17 398	11,45	27	3

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

Graf 5 Výsledky komunálních voleb 2002 podle získaných hlasů v %

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

4.7.5 Volby do zastupitelstva města v roce 2006

Souběžně s volbami do zastupitelstev obcí pro volební období 2006-2010, jenž proběhly ve dnech 20.-21.10.2006 probíhaly ve třetině senátních obvodů⁴¹ i volby senátní. Do komunálních voleb roku 2006 bylo zaregistrováno sedm volebních stran. Opakovaně čtyři parlamentní strany ODS, ČSSD, KSČM a KDU-ČSL, strana vstupující do voleb podruhé - Strana drobných živnostníků a podnikatelů⁴² a politické hnutí Nestranici. Nováčkem se na komunální scéně stává sdružení nezávislých kandidátů „Za prosperitu České Třebové, SNK“. Personální provázanost můžeme sledovat u tří kandidátů, kteří kandidovali ve volbách minulých (2002) za stranu US-DEU. Zapsáno bylo celkem 189 kandidátů. Trendem komunálních voleb se stále více stává zvyšující se počet kandidátů bez politické příslušnosti, kterých bylo pro tyto volby 124, tedy 65,6 %. V porovnání s předchozími volbami podíl kandidátů BEZPP vzrostl o 2,1 %. Volby roku 2006 probíhaly, tak jako dosud v sedmnácti volebních okrscích, v nichž bylo odevzdáno 6 218 obálek s 151 724 platnými hlasy. Volební účast se snížila o 0,7 % oproti volbám minulým a dosáhla výše 46,40 %. Po volbách zasedalo v českotřebovském zastupitelstvu 27 zastupitelů reprezentujících všech sedm subjektů, jejichž podíl na získaných křeslech nám zachycuje následující tabulka. (Tabulka 14) Prvenství, co do počtu získaných mandátů nabývají Nestranici s 11 křesly v zastupitelstvu. Stejným počtem čtyř mandátů minulého volebního období disponuje ČSSD. Čtyři zastupitelská místa obhájila i ODS, ta však oproti minulému období zaznamenala ztrátu jednoho místa. Vyvážené výsledky po dvou mandátech byly zaznamenány u čtyř subjektů: Strany drobných živnostníků a podnikatelů (ztráta 2 mandátů oproti minulým volbám), KDU-ČSL (ztráta 1 mandátu oproti minulým volbám), KSČM (ztráta 1 mandátu oproti minulým volbám) a strany „Za prosperitu České Třebové, SNK“.

Povolební koalici uzavřely čtyři subjekty: Nestranici (11), ČSSD (4), KDU-ČSL(2) a ODS (4) s 21 dispozičními hlasy z 27 a byla tak vytvořena velká koalice, která má více nadbytečných členů než je třeba.

⁴¹ Senátní volby probíhaly i v České Třebové, která patří do volebního obvodu č. 46.

⁴² Ve volbách 2002 strana zastupující živnostníky pod názvem Českotřebovští živnostníci a podnikatelé, SNK.

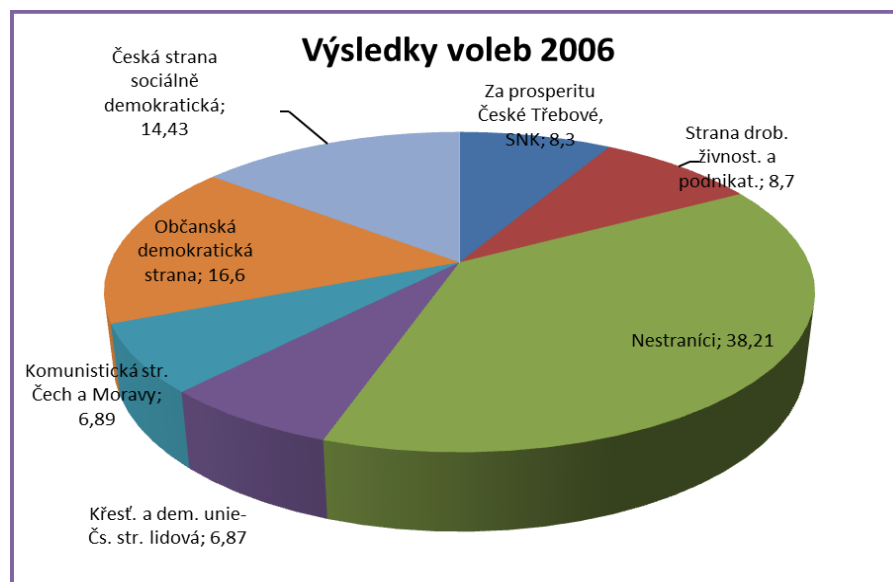
Starosta a dva místostarostové jsou zvoleni opětovně ve stejném složení jako v předchozím volebním období. (Tabulka 19) Změny ve složení rady jsou minimální, opět zasedá šest radních, kteří navazují na předešlý výkon této funkce. V radě po osmi letech opět zasedají dva členové ODS. (Kronika města Česká Třebová, 2006, s. 24)

Tabulka 14 Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Za prosperitu České Třebové, SNK	12 591	8,3	27	2
Strana drob. živnost. a podnikat.	13 198	8,7	27	2
Nestraníci	57 974	38,21	27	11
Křesť. a dem. unie-Čs. str. lidová	10 429	6,87	27	2
Komunistická str. Čech a Moravy	10 449	6,89	27	2
Občanská demokratická strana	25 188	16,6	27	4
Česká strana sociálně demokratická	21 895	14,43	27	4

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

Graf 6 Výsledky komunálních voleb 2006 podle získaných hlasů v %

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

4.7.6 Volby do zastupitelstva města v roce 2010

Volby do zastupitelstva města Česká Třebová pro volební období 2010-2014 se konaly ve dnech 15.-16.10.2010 v sedmnácti volebních okrscích. Kandidovalo 158 kandidátů zastupujících šest volebních stran. Kandidátů bez politické příslušnosti bylo oproti minulým volbám o 2,31 % méně a došlo tak ke snížení na 63,29 %. Volební účast se od minulých voleb nijak výrazně neliší. K volbám přišlo jen o 16 voličů více než v roce 2006, což znamená změnu o 0,31 %. Zapsáno bylo 13 278 voličů, odevzdáno 6 186 obálek se 144 937 platnými hlasy. Oproti minulým volbám dochází k mírné změně skladby politických subjektů. Stálými partnery zůstávají KSČM, Nezaníci s podporou TOP 09, ODS a ČSSD. Na komunální scéně se neobjevuje volební strana „Za prosperitu České Třebové“. Jedním zcela novým subjektem s personální provázaností na tradičního aktéra KDU-ČSL je Koalice pro Českou Třebovou. Potřetí ve volbách zastupuje zájmy podnikatelů „Strana soukromníků ČR“. Jak si uvedené strany vedly v těchto volbách, najdeme v následující tabulce. (Tabulka 15) Přízeň voličů si v plné míře zachovávají Nezaníci s podporou TOP 09 a nadále obsazují 11 míst v zastupitelstvu. S tímto počtem dominují ve volbách. Svou pozici oproti minulým volbám posílila strana ČSSD o tři místa s konečným výsledkem sedmi mandátů. Se třemi mandáty usedá do zastupitelstva Koalice pro Českou Třebovou a ODS. V těsném závěsu za nimi následuje „Strana soukromníků ČR“ se dvěma mandáty a jednoho místo ztrácí KSČM a tím obhajuje jeden mandát. Koalici uzavřely tři subjekty – vítězní Nezaníci (11), ČSSD (7) a ODS (3) s celkovým ziskem 21 mandátů. Tyto strany navazují na úspěšnou předchozí spolupráci. Z pohledu teorie koalic lze na koalici nahlížet jako na velkou koalici, která disponuje s více členy než je třeba.

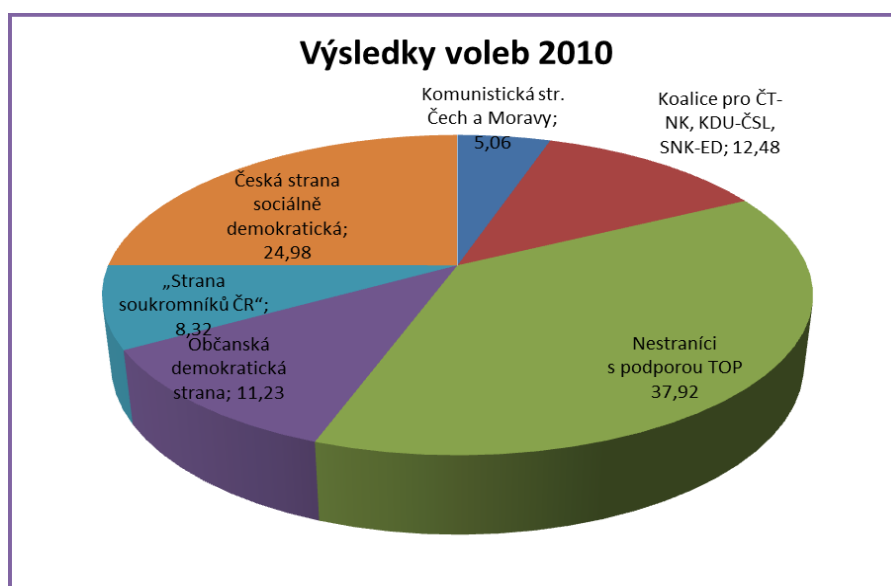
Starosta a místostarostové obhajují své funkce potřetí. Rada města zaznamenává změnu pěti radních. (ČSÚ, 2018, MěÚ Česká Třebová, 2010)

Tabulka 15 Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Komunistická str. Čech a Moravy	7 332	5,06	23	1
Koalice pro ČT-NK, KDU-ČSL, SNK-ED	18 094	12,48	27	3
Nestraníci s podporou TOP 09	54 962	37,92	27	11
Občanská demokratická strana	16 280	11,23	27	3
„Strana soukromníků ČR“	12 065	8,32	27	2
Česká strana sociálně demokratická	36 204	24,98	27	7

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

Graf 7 Výsledky komunálních voleb 2010 podle získaných hlasů v %

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

4.7.7 Volby do zastupitelstva města v roce 2014

V roce 2014 se voleb do Zastupitelstva města Česká Třebová konaných ve dnech 10.-11.10.2014 zúčastnilo celkem šest volebních stran. O místa v zastupitelstvu se ucházelo 149 kandidátů, z nichž opětovně kandidovalo 23 zastupitelů z předchozího zastupitelstva. Kandidáti bez politické příslušnosti v počtu 104 znovu dominují a zvyšují svůj počet o 6,5 % oproti minulému období na 69,79 %. Zájem voličů poklesl o 5,67 % oproti volbám 2010 na 41,04 %. Zapsáno bylo 13 010 voličů, odevzdáno 5 333 obálek s 118 285 platnými hlasy. Oproti minulým volbám dochází k mírné změně skladby politických subjektů. Z parlamentních stran sestavilo opětovně kandidátní listinu KSČM⁴³, ODS a ČSSD. Nově se registrují Třebováci PRO Sport a Zdraví. Podruhé do voleb vstupuje Koalice pro Českou Třebovou a znovu se objevují na komunální scéně vítězi minulých voleb NESTRANÍCI s podporou TOP 09. Strana soukromníků pro tyto volby kandidátní listinu nesestavila. V následující tabulce (Tabulka 16) vidíme, že došlo mezi stranami k částečnému rozložení sil. V popředí zůstávají nadále Nestraniční s podporou TOP 09 se ztrátou dvou postů v exekutivě. Následuje Koalice pro Českou Třebovou se sedmi mandáty, ČSSD se šesti mandáty. ODS a Třebováci PRO Sport a Zdraví získávají po dvou mandátech a jedno místo v zastupitelstvu obhájí KSČM, tak jako ve volbách v roce 2010.

Oproti minulému období se povolební koalice nezměnila, uzavírají ji tři subjekty: Nestraniční s podporou TOP 09 (9), ČSSD (6) a ODS (2) s celkovým ziskem 17 mandátů. Strany navazují na úspěšnou několikaletou spolupráci. Z pohledu teorie koalic lze na koalici nahlížet jako na velkou koalici, která disponuje s více členy než je třeba. Starosta a místostarostové obhájí své funkce počtvrté. Rada města je personálně obsazena šesti členy, kteří navazují na minulé období a tři radní se ujímají funkce nově. (ČSÚ, 2018, MěÚ Česká Třebová, 2014)

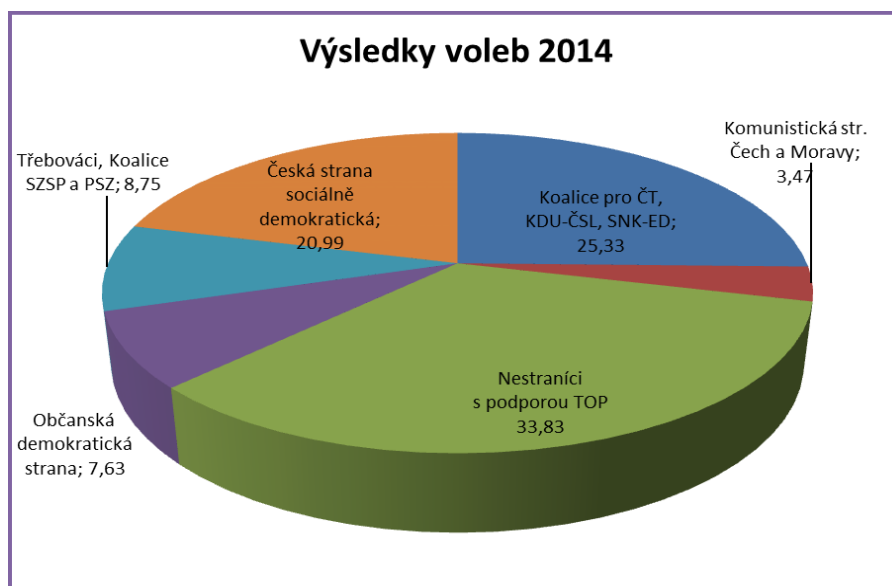
⁴³ KSČM sestavila neúplnou kandidátní listinu o 14 kandidátech.

Tabulka 16 Výsledky voleb podle úspěšnosti volebních stran v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
	abs.	v %		
Koalice pro ČT, KDU-ČSL, SNK-ED	29 961	25,33	27	7
Komunistická str. Čech a Moravy	4 105	3,47	14	1
Nestraníci s podporou TOP 09	40 019	33,83	27	9
Občanská demokratická strana	9 025	7,63	27	2
Třebováci, Koalice SZSP a PSZ	10 350	8,75	27	2
Česká strana sociálně demokratická	24 825	20,99	27	6

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

Graf 8 Výsledky komunálních voleb 2014 podle získaných hlasů v %

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ, 2018

4.7.8 Souhrnné hodnocení voleb

V České Třebové se od roku 1990 konalo 7 voleb do zastupitelstva města. V prvních svobodných komunálních volbách v roce 1990 bylo voleno 29 zastupitelů a ve všech následujících šesti volbách 27 zastupitelů. Počet politických subjektů vstupujících do komunálních voleb 1994-2014 je celkem stabilní a pohybuje se v rozmezí

6-8. Přesuny kandidátů mezi kandidátními listinami jednotlivých politických subjektů lze zaznamenat mezi volbami 1994 a 1998 a mezi volbami 2002 a 2006 v důsledku úpadku parlamentních stran ODA a později US-DEU. Aktéry komunálních voleb byly etablované strany působící na celostátní úrovni nebo jejich koalice, politické hnutí Nestranící a různá sdružení nezávislých kandidátů působících pouze v České Třebové: Českotřebovští živnostníci a podnikatelé, SNK (2002) a Za prosperitu České Třebové, SNK. Stále dominantnější roli získávají na kandidátních listinách nezávislí kandidáti (kandidáti bez politické příslušnosti). Velikost jejich podílu byla v letech 1994 a 1998 pod 50 % a každé další volby docházelo k jejich navyšování. Nejvyšší hodnoty podílu bylo dosaženo v posledních volbách 2014 s navýšením na 69,79 %. Důvodem pro naplňování kandidátních listin nezávislými kandidáty je buď slabá členská základna parlamentních stran, které by nenaplnily kandidátní listiny nebo taktický kalkul předjímající povolební koaliční jednání. Nezávislost se může v těchto jednáních projevit jako výhoda. (Čmejrek, 2008, s. 67) Kandidáti bez politické příslušnosti mají značné zastoupení i v Radě města Česká Třebová (Tabulka 18), která je vždy devítičlenná a funkce starosty a dvou místostarostů je pokaždé funkcí uvolněnou. Nejvíce členů rady BEZPP bylo s počtem 8 v roce 1994-1998. V současné radě (2014-2018) je 6 členů BEZPP. Podle teorie sestavování koalic Petra Jüptnera se ve středně velkých obcích nejčastěji setkáváme s velkými koalicemi. V České Třebové tato skutečnost platila v období 1994-2014 celkem čtyřikrát, jak nám ukazuje následující tabulka. (Tabulka 17)

Tabulka 17 Přehled koalic uzavřených v období 1994-2014

Volební období	Počet členů koalice	Účastníci koalice	Typ koalice	Podíl hlasů v zastupitelstvu
1994-1998	3	Sdružení ODS, NK; KDU-ČSL; Sdružení ODA, NK	Velká koalice	18/27
1998-2002	2	SNK; KDU-ČSL	Menšinová	13/27
2002-2006	4	Sdružení nezávislých; ČSSD; KDU-ČSL; US-DU	Minimální vítězná	15/27
2006-2010	4	Nestranící; ČSSD; KDU-ČSL, ODS	Velká koalice	21/27
2010-2014	3	Nestranící; ČSSD; ODS	Velká koalice	21/27
2014-2018	3	Nestranící s podporou TOP 09; ČSSD; ODS	Velká koalice	17/27

Zdroj: vlastní zpracování podle Kronik města Česká Třebová, dat ČSÚ, 1994-2014

Jak je vidět z předchozí tabulky ani v jednom volebním období nebyl žádný z politických subjektů schopen vládnout samostatně a vždy byla vytvořena koalice dvou, tří nebo čtyř subjektů. Nejčastějšími koaličními partnery byly: KDU-ČSL, ČSSD, ODS a politické hnutí Nezaníci.

Tabulka 18 Složení rady v letech 1990-2014

	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014
starosta	Ing. Zdeněk Lang (OF)	Lubomír Hýbl (ODS)	Jiří Pásek (BEZP)	Jaroslav Zedník (BEZPP)	Jaroslav Zedník (BEZPP)	Jaroslav Zedník (BEZPP)	Jaroslav Zedník (TOP 09)
I. místo-starosta	Lubomír Hýbl (OF)	Jiří Pásek (ODA)	František Čech (BEZPP)	Ing. Jaromíra Žáčková (ČSSD)	Ing. Jaromíra Žáčková (ČSSD)	Ing. Jaromíra Žáčková (ČSSD)	Ing. Jaromíra Žáčková (ČSSD)
II. místo-starosta	Jiří Pásek (ČSS)	František Čech (BEZPP)	Ing. Jiří Kubínek (BEZPP)	Dobromil Keprt (BEZPP)	Dobromil Keprt (Nezaníci)	Dobromil Keprt (Nezaníci)	Dobromil Keprt (Nezaníci)
člen rady	MUDr. Pavel Štěpánek (OF)	MUDr. Pavel Štěpánek (BEZPP)	MUDr. Pavel Štěpánek (BEZPP)	Mgr. Eva Ostruzková (ČSSD)	Mgr. Stanislav Beneš (BEZPP)	Mgr. Stanislav Beneš (BEZPP)	Mgr. Stanislav Beneš (BEZPP)
člen rady	JUDr. Ladislav Hostýnek (OF)	JUDr. Ladislav Hostýnek (BEZPP)	JUDr. Ladislav Hostýnek (BEZPP)	Josef Kyncl (BEZPP)	Ladislav Vraspír (ODS)	Bohumír Nejedlý (BEZPP)	JUDr. Magdaléna Peterková, Ph.D. (BEZPP)
člen rady	RNDr. Vlastimil Hruška (OF)	RNDr. Vlastimil Hruška (ODS)	Jiří Musílek (BEZPP)	Jiří Musílek (BEZPP)	Jiří Musílek (BEZPP)	Mgr. Radim Kolář (BEZPP)	Mgr. Radim Kolář (BEZPP)
člen rady	Ing. Jan Váně (OF)	Gustav Doleček (KDU-ČSL)	Gustav Doleček (KDU-ČSL)	PaedDr. Zbyněk Slavík (BEZPP)	RNDr. Vlastimil Hruška (ODS)	Mgr. Josef Kopecký (ODS)	Mgr. Jan Kovář (BEZPP)
člen rady	Ing. Josef Šmíd (ČSL)	Ing. Zdeněk Lang (ODS)	Dobromil Keprt (BEZPP)	Hana Brusénbauchová (BEZPP)	Hana Brusénbauchová (BEZPP)	Ing. Dalibor Zelený (BEZPP)	Ing. Dalibor Zelený (BEZPP)
člen rady	Vladislav Kučík (OF)	PaedDr. František Doležal (ODS)	MUDr. Vlastimil Bílý (BEZPP)	PhDr. Petr Poldauf (BEZPP)	PhDr. Petr Poldauf (BEZPP)	JUDr. Martin Netolický (ČSSD)	PaedDr. Zbyněk Slavík ⁴⁴ (BEZPP)

Zdroj: vlastní zpracování dle Kronik města Česká Třebová 1989-2014, dat ČSÚ, 1998-2014

⁴⁴ V březnu 2016 zemřel PaedDr. Zbyněk Slavík. Na jeho místo v zastupitelstvu nastoupil Josef Kyncl, který byl na zasedání zastupitelstva dne 20. června 2016 zvolen i členem rady města.

4.8 Charakteristika současných aktérů politického procesu

4.8.1 Koalice pro Českou Třebovou

Koalice pro Českou Třebovou je sdružení Třebováků s podporou třech politických stran KDU-ČSL, SNK ED⁴⁵ a Strany zelených. Podle dotazované osoby se jedná o stranu opoziční. Kandidátní listina do voleb 2014 byla zastoupena osmnácti členy bez politické příslušnosti což je 66,67 %, sedmi členy KDU-ČSL a dvěma členy Strany zelených. Se sdružením Koalice pro Českou Třebovou se voliči poprvé setkali v komunálních volbách roku 2010. Lídryní kandidátky této volební strany byla ve volbách 2014 nominována Mgr. Magdaléna Peterková, učitelka na zdejší Vyšší odborné škole a Střední škole technické na Skalce, členka ochotnického souboru Hýbl a bývalá členka kulturní komise. Personálně je kandidátní listina obsazena ze 74 % stejnými lidmi jako ve volbách 2010, což znamená dvacet kandidátů. Sestavování kandidátní listiny probíhalo bez problémů. Pořadí na kandidátní listině bylo určeno na základě vnitřního hlasování v rámci Koalice pro Českou Třebovou. Východiskem bylo upřednostnění lidí, kteří by byli ochotni se angažovat ve vedení města. Před volbami 2014 se strana stala velmi aktivní. Dotazovaná představitelka této volební strany k předvolební kampani uvedla, že oproti předchozím volbám se strana více prezentovala v předvolebním období. Pořádali předvolební společná setkání, založili internetové stránky Koalice pro Českou Třebovou⁴⁶, na kterých byli představeni kandidáti této strany a hlavně nové osobnosti. Ve svém volebním programu prosazují zastavení zdražování vody, opravu chodníků, vyřešení prostor pro městskou knihovnu, cyklostezku do sousední obce Rybník, transparentní městský úřad přívětivý pro občany, snížení poplatků za odpady a stop hazardu. Ve volbách 2014 zaznamenala strana nárůst o 57 % více mandátů oproti volbám 2010, což znamená sedm míst v zastupitelstvu. Dotazovaná osoba konstatovala, že volební výsledky dopadly velmi dobře, protože byly lepší než v roce 2010. Zklamána byla povolebním vyjednáváním, které bylo podle ní nekorektní. I když ve volbách 2014 měli druhé nejlepší

⁴⁵ SNK ED - sdružení nezávislých kandidátů Evropští demokraté - vznikla v lednu 2006 integrací politického hnutí SNK s politickou stranou Evropští demokraté.

⁴⁶ Internetové stránky dostupné z: <http://koaliceproct.cz/>, jsou stále aktivní a objevují se na nich informace o činnosti zastupitelstva a akce pořádané samotnou stranou.

výsledky, nebyli přizváni k uzavření koalice.⁴⁷ Podle současného průzkumu mezi některými kandidáty volebního období 2014-2018 má strana dobře našlápnuto k volbám, které se budou konat v roce 2018. (rozhovor č. 1)

Místní organizace KDU-ČSL

Místní organizace Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL) působila v České Třebové už od roku 1968 (tehdy ČSL). Po roce 1990 měla 200 členů. V současné době (2018) má 75 členů, ale podle místopředsedy Miloslava Tesaře je politicky aktivních pouze 10 členů. Věkový průměr není příliš příznivý, neboť se pohybuje okolo 70 let. Členská základna je stabilní a k úbytku dochází z důvodu úmrtí. Členové strany pořádají různá setkání s veřejností. Členské schůze probíhají podle stanov jedenkrát do roka nebo podle potřeby. MO KDU-ČSL měla nejvyšší volební zisk v roce 1994 s počtem pěti mandátů v zastupitelstvu. V letech 1994-2016 se počet křesel v zastupitelstvu pohybuje v rozmezí 2-5. Místní organizace KDU-ČSL měla svá místa i v radě⁴⁸. Čtyřikrát byla povolebním koaličním partnerem 1994, 1998, 2002, 2006. V roce 2010 vstoupila do voleb pod značkou Koalice pro Českou Třebovou společně se Stranou zelených a stranou SNK ED. (rozhovor č. 2)

Místní organizace Strany zelených

Místní organizace Strany zelených zahájila svou činnost 13.07.2010. Jedná se o stranu s nejmladší členskou základnou. V době vzniku (2010) na místní úrovni měla strana 3 členy, 9 členů v roce 2017 a v současné době (2018) má 7 členů. Průměrný věk se pohybuje kolem 28 let. Nejmladšímu členovi je 19 let a nejstaršímu 60 let. Členové se scházejí jednou za dva až tři měsíce. Předmětem řešení těchto setkání je dění na radnici a ve městě. Aktivně strana pořádá různé akce s převážně ekologickou tematikou, např. „Čistíme les“. V roce 2010 vstupují do voleb s volební stranou Koalice pro Českou Třebovou ze dvou důvodů: strana jim je programově nejbližší a k sestavení kandidátní listiny nemají potřebný počet kandidátů. Předsedkyní MO SZ je od dubna 2017 Tereza Hýblová. (rozhovor č. 3)

⁴⁷ Důvodem pro nepřijetí do radniční koalice bylo vedení agresivní předvolební kampaně. (Prohlášení Koalice pro Českou Třebovou, 23.10.2014)

⁴⁸ Ve sledovaném období 1994-2014 celkem třikrát po jednom místě v radě - 1994, 1998, 2006.

4.8.2 Komunistická strana Čech a Moravy

KSČM je parlamentní, levicovou, v současné době na celostátní úrovni vzhledem ke své minulosti opoziční politickou stranou. Od roku 1990 se KSČM účastnila všech komunálních voleb v České Třebové. V prvních svobodných volbách roku 1990 získala čtyři mandáty, které už v následujícím období let 1994-2014 v takovém počtu nedosáhla. V roce 1994 a 2002 získala ještě tři mandáty, v letech 1998 a 2006 jen dva mandáty a v posledních volbách roku 2010 a 2014 získala mandát jeden. Obsazen byl v obou obdobích Pavlem Jasanským.⁴⁹ Historicky na místní úrovni existuje strana KSČM od roku 1990. Po listopadových událostech zaniklo všem členům KSČ členství a členům, kteří chtěli ve straně setrvat, muselo být znovu z vlastní iniciativy obnoveno. V období znovuoobnovení členství v roce 1990 bylo v základní organizaci v České Třebové kolem 320 členů. V roce 2013 měla organizace 72 členů a k 01.01.2016 už jen 58 členů. K lednu 2018 mají podle dotazované osoby už jen 48 členů. Dá se říci, že se každý rok počet snižuje o 5-6 lidí. Členská základna stárne. Průměrný věk se pohybuje okolo 75 let. Členové ZO KSČM se pravidelně scházejí čtyřikrát do roka. Výbor se schází každý měsíc. Při volbách do zastupitelstva města Česká Třebová se straně KSČM nepodařilo naplnit kandidátní listinu a na hlasovacím lístku se objevilo pouze 14 kandidátů, z nichž 6 bylo bez politické příslušnosti což je 42,58 %. Oslovený zástupce k sestavování kandidátní listiny uvedl: *„Dá se říci, že velké množství občanů s námi sympatizuje, ale angažovat v politice se většinou nechtějí. Někteří by se angažovat chtěli, ale vzhledem k minulosti strany se raději neangažují. Co se týká delegování zástupců za naši stranu do okrskových volebních komisí, nám problém nedělá. Zájemců je dost.“* K naplnění kandidátní listiny chtějí do obecních voleb letošního roku (2018) oslovit jednotlivé osoby z řad dobrovolných hasičů a svazu rybářů a jiných zájmových skupin. Nějaké tipy už mají. KSČM nebyla nikdy koaličním partnerem a nezískala žádné místo v radě. Programově nabízí voličům opravy komunikací, řešení situace parkování na sídlišti Lhotka, rozšíření sociálních služeb a zlepšení dopravní obslužnosti – znovuoobnovení železniční osobní dopravy ve směru Svitavy a za Moravskou Třebovou. (rozhovor č. 4)

⁴⁹ Pavel Jasanský – v době kandidatury 2014 profesí strojevedoucí, věk 60 let, politická příslušnost BEZPP.

4.8.3 Nestraniční s podporou TOP 09

Nestraniční jsou od 29.05.2006 registrovaným politickým hnutím. Důvodem založení hnutí podle osloveného respondenta bylo zjednodušení registrace kandidátní listiny v komunálních volbách. Jednodušší je založit politické hnutí než registrovat sdružení nezávislých kandidátů a sbírat podpisy potřebné pro registraci k volbám. Personální provázanost můžeme sledovat zpět až do komunálních voleb 1998 na kandidátní listině pod značkou Sdružení nezávislých kandidátů a s volební stranou volebního období 2002 pod hlavičkou Sdružení nezávislých. Tehdy získávají 6 mandátů. Úspěšní jsou ve volbách 2006 a 2010 s počtem 11 mandátů a velké oblibě se těší i ve volbách 2014 se ziskem 9 křesel v zastupitelstvu. V roce 2010 došlo ke spojení Nestraničků s parlamentní politickou stranou TOP 09 a ve volbách v roce 2014 politická strana TOP 09 podporovala Nestraničky i nadále. Nestraniční jsou politickým hnutím s celostátní působností. V rámci několika mikroregionů Litomyšlsko, Chocehoňsko, Českotřebovsko, Svitavsko a Ústeckoorlicko existuje členská základna s dvanácti členy, kteří se schází minimálně jednou ročně. V předvolebním období jsou schůzky častější. Se sestavením kandidátní listiny (2014) nemělo hnutí problémy, v záloze měli ještě tři kandidáty navíc. Pořadí na kandidátní listině určují podle preferencí samotní kandidáti. Na společném předvolebním setkání vyjádří svou ochotu pracovat v radě či zastupitelstvu a podle zmíněných preferencí se stanoví pořadí na kandidátce. Kandidátní listinu pro volby 2014 naplnili převážně kandidáti bez politické příslušnosti v počtu 22 což je 81,48 %, členové TOP 09 (kandidovalo pět členů, tzn. o tři více než ve volbách 2010) a jeden člen politického hnutí Nestraniční. Z řad kandidátů této volební strany byl již počtvrté zvolen starosta Jaroslav Zedník⁵⁰ (člen TOP 09) a místostarosta Dobromil Keprt⁵¹ (člen Nestraniční). Politické hnutí Nestraniční hraje na místní politické scéně důležitou úlohu. Od roku 2006 jsou již potřetí povolebním koaličním partnerem. Ve svém předvolebním programu zahrnují mimo jiné podporu co nejrychlejší výstavby rychlostní komunikace R35 a přivaděče na Českou Třebovou, zajistit podmínky pro získávání investic do našeho

⁵⁰ Jaroslav Zedník - před prvním zvolením do funkce starosty v roce 2002 pracoval jako ředitel společnosti EkoBi, s.r.o. Česká Třebová.

⁵¹ Dobromil Keprt - před prvním zvolením do funkce místostarosty v roce 2002 pracoval jako provozně ekonomický manažer fotbalového klubu FK Česká Třebová s.r.o.

města, pozitivně ovlivňovat jeho rozvoj v oblasti bezpečnosti občanů, bydlení, dopravy, školství, zdravotnictví a životního prostředí. (rozhovor č. 5)

Místní organizace TOP 09

Místní organizace TOP 09 v České Třebové byla založena 20.04.2012. Předsedou místní organizace byl zvolen Pavel Doubrava⁵². V době založení měla MO TOP 09 Česká Třebová pět členů, který je stálý. Významným členem TOP 09 je starosta města Jaroslav Zedník, který svou funkci starosty zastává čtyři volební období. Pokud by počet členů MO TOP 09 Česká Třebová klesl pod hranici pěti, došlo by ke sloučení MO TOP 09 s jinou MO TOP 09 (místně nejbližší). Na sestavení kandidátní listiny pro volby 2014 se podle sdělení respondenta podílelo především politické hnutí Nestraníci. (rozhovor č. 6)

4.8.4 Občanská demokratická strana

Vzniku ODS předcházela zrod Občanského fóra v reakci na události 17. listopadu 1989, kdy deset dnů po té i na místní úrovni v České Třebové zahájilo svou činnost dne 27.11.1989 (více viz bod výše 4.6.1). V roce 1991 došlo z důvodu rozdílnosti názorů členů k rozdělení OF na politickou stranu pravicové orientace ODS a Občanské hnutí. Prvním členem ODS v České Třebové, který stál u jejího zrodu, se stal RNDr. Vlastimil Hruška⁵³, současný předseda MS ODS. Předseda MS ODS k vývoji počtu členů v průběhu její činnosti uvádí: „Při založení mělo MS ODS Česká Třebová 10 členů. Ještě v témže roce se počet členů rozrostl na 15. První velký zlom v dějinách našeho MS ODS nastal v roce 1998 po tzv. Sarajevském atentátu, kdy se stav členů během roku zvýšil o 50 % z 22 na 33 členů. Nejvyšší počet členů mělo naše MS ODS v roce 2001 a to 34 členů. První vlna odchodů členů ODS nastala v roce 2002 jako následek „Opoziční smlouvy“. Stav členů poklesl na 29, ale v roce 2006, kdy se ODS pod vedením Mirka Topolánka vrátila jako vítězná strana, se počet členů našeho MS ODS vrátil na počet 33. Pak již následoval „tragický propad“ úbytku členské základny ODS, který se bohužel nevyhnul ani našemu MS ODS. Propad měl dvě vlny. První v roce 2010 po pádu Topolánkovy vlády, došlo k poklesu skoro

⁵² Pavel Doubrava je předsedou MO TOP 09 Česká Třebová. Ve volbách 2014 kandidoval v komunálních volbách v České Třebové poprvé.

⁵³ RNDr. Vlastimil Hruška, jak sám uvádí v poskytnutém rozhovoru, se dostal k politice na místní úrovni pár dnů po 17. listopadu 1989, kdy byl tehdy nominován do koordinačního výboru městského OF v České Třebové. Ve volbách konaných v listopadu 1990 byl zvolen do zastupitelstva města Česká Třebová a následně do rady města. Dne 30.5.1991 se stal prvním členem ODS v České Třebové.

o 30 % (z 32 na 23 členů, tedy o 9 členů). Ale ještě v témže roce 2010 došlo naopak k nárůstu členů o 5 na 28. Druhý, ještě ničivější propad, nastal po pádu Nečasovy vlády, kdy se počet členů propadl o více než 50% - z 27 na 12. Úbytek členů se podařilo stabilizovat a zatím se nám podařilo získat jednoho člena a stav našeho MS je tedy nyní (2018) 13. Protože z nich je prakticky 10, kteří stáli u zrodu našeho MS ODS, je věkový průměr vyšší než bychom si přáli“. ODS vstoupila do komunálních voleb v České Třebové v roce 1994 ve Sdružení ODS, NK, ve kterých úspěšně obsadila svými členy post starosty a místostarosty. (Tabulka 18) Od této doby sestavuje kandidátní listiny v každých komunálních volbách, kde obhájí vždy několik míst v zastupitelstvu – 1994 (10 mandátů společně s NK), 1998 (7 mandátů), 2002 (5 mandátů), 2006 (4 mandáty), 2010 (3 mandáty), 2014 (2 mandáty). S naplněním kandidátní listiny nemá strana problém. Jejím sestavení předchází oslovení kandidátů, kteří by měli přínos pro práci v zastupitelstvu. Kandidáty oslovují členové ODS a jejich příznivci. Pořadí na kandidátní listině je sestaveno podle ochoty se angažovat v místní politice a záleží i na osobnosti kandidáta. Listina byla pro volby 2014 naplněna devíti členy ODS a osmnácti členy bez politické příslušnosti, což je 66,67 %. Od roku 1994 byla čtyřikrát koaličním partnerem, vyjma let 1998-2006, kdy vystupovala jako strana opoziční. Členové MS ODS se scházejí kromě prázdnin pravidelně jednou za měsíc. Předseda MS ODS k jednání uvádí: „*Naše jednání mají vždy informativní charakter, kdy se vzájemně informujeme, co se událo v jednotlivých orgánech města a reagujeme na události a problémy ve městě přes naše zástupce. V tomto volebním období je naše postavení trochu zvláštní. Jsme sice členy „radniční koalice“ spolu s Nezaníky s podporou TOP 09 a ČSSD, ale nemáme svého zástupce v radě města. Navíc naši členové zastupitelstva nejsou členy ODS. Scházíme se proto se svými politickými partnery na koaličních jednáních a podněty a výstupy pak řešíme na našich pravidelných stranických jednáních“*. Program ODS vytvořila „Volebním desaterem“. Některé body volebního programu jsou obdobné jako u ostatních volebních subjektů. ODS chce v letech 2014-2018 obnovit jednání o MHD, která ve městě chybí, zasadit se o řešení neudržovaných lokalit - areál Krivolík, Benátky, podpořit naplnění Strategického plánu rozvoje města Česká Třebová 2014-2020. (rozhovor č. 7, 8)

4.8.5 Třebováci PRO Sport a Zdraví

Volební strana Třebováci PRO Sport a Zdraví sestavila kandidátní listinu ve volbách 2014 poprvé. Subjekt je koalici politického hnutí PRO Sport a Zdraví (PSZ)⁵⁴ a politické strany Strana Zdraví Sport Prosperita (SZSP)⁵⁵. Volební strana byla založena krátce před volbami. Předvolební kampaň byla naplněna roznášením letáků s programem a prezentací kandidátů, pořádáním různých akcí např.: „předvolební kotlíkový guláš“. Při sestavování kandidátní listiny strana vycházela z okruhu lidí, se kterými už dříve spolupracovala. Dalším kritériem, rozhodujícím o sestavení kandidátní listiny, byla ochota podílet se na spolupráci. Pořadí na kandidátní listině si kandidáti určovali po vzájemné dohodě podle svého uvážení. Sestavena byla v plném počtu 27 kandidátů, z nichž 26 bylo bez politické příslušnosti, což činí 96,29 %. K založení strany vedlo jejich hlavní aktéry vytvoření odlišného volebního programu od ostatních kandidujících stran. Průměrný věk kandidátů je 32 let. V zastupitelstvu ve volbách 2014 obhájila dvě místa, což podle slov lídra této strany Jana Jasanského⁵⁶ bylo velkým zklamáním. Heslem jejich programu bylo PROSPERUJÍCÍ MĚSTO • MĚSTO PLNÉ ŽIVOTA. Hlavními body volebního programu je řešení dopravní situace ve městě (hlavně odklonu nákladní dopravy mimo město), zvýšení počtu pracovních příležitostí investičními pobídkami pro firmy, zajištění systematického financování sportu a podpora zavedení přímé volby a odvolatelnosti starostů. Protože se jedná o volební stranu, založenou výhradně pro kandidaturu do komunálních voleb, nevykazuje tato strana mezivolební činnost. (rozhovor č. 9, 10)

4.8.6 Česká strana sociálně demokratická

Místní organizace ČSSD zahájila svou činnost v roce 1989 po listopadových událostech. Od roku 1990 sestavuje kandidátní listinu pro každé komunální volby z řad svých členů a z téměř poloviny členů BEZPP. Na přední místa kandidátek se dostávají ti, kteří již pracovali ve veřejném životě. Podle počtu získaných mandátů patří mezi nejstabilnější strany v České Třebové. Od roku 1998 získávají každé volební období místa

⁵⁴ PRO Sport a Zdraví (PSZ) od 12. 4. 2016 změna názvu Pro Zdraví a Sport (PRO ZS) – toto celostátní hnutí nemá v České Třebové místní organizaci. Jejím členem je Lubomír Vašina, který byl jejím místopředsedou v období 25. 5. 2016-26. 11. 2014.

⁵⁵ Strana Zdraví Sport a Prosperita – od 23. 5. 2016 pod názvem Strana Starostové za Ústecký kraj.

⁵⁶ Jan Jasanský – kandiduje ve volbách 2014 poprvé. Je členem redakční rady Českotřebovských novin, členem Komise pro veřejné zakázky a členem Komise pro výběrová řízení na pronájmy a prodeje. (MěÚ Česká Třebová, 2018)

v zastupitelstvu v počtu 4-7. Nejlépe si vedla MO ČSSD v komunálních volbách 2010, kde získala 7 míst v exekutivě. Od roku 2002 je koaličním partnerem s obsazením míst v radě,⁵⁷ včetně obsazení významné funkce I. místostarostky, do které byla zvolena Ing. Jaromíra Žáčková⁵⁸. Post místostarostky obhájí již počtvrté. MO ČSSD sestavila v roce 2014 kandidátní listinu z 12 svých členů a zbytek doplnila 15 členy bez politické příslušnosti, což je 55,56 %. Pro naplnění kandidátní listiny byli osloveni nejdříve členové ČSSD a pak známé osobnosti. Přední místa kandidátky obdrželi ti, jenž pracovali ve veřejném životě. Počet členů MO ČSSD se v České Třebové dlouhodobě pohybuje okolo 20 a počty jsou stabilní. Průměrný věk členů činí 53 let. Na místní úrovni se strana ČSSD schází čtyřikrát ročně. Je-li třeba i častěji. V předvolebním období jsou setkání nejčetnější. Program MO ČSSD navázal na „Abeceda - program rozvoje města“ z předchozího volebního období. Prioritou programu bylo dokončit rozdělané projekty, vyhledávat vhodné lokality pro výstavbu bytů⁵⁹, podporovat co nejrychlejší výstavbu rychlostní komunikace R35, maximální využití dotací na realizaci zamýšlených projektů. (rozhovor č. 11)

4.8.7 Souhrnné hodnocení současných politických aktérů

Za současné politické aktéry města Česká Třebová lze označit šest politických subjektů. Jedná se o tři parlamentní (celostátní) politické strany: ČSSD, ODS a KSČM, politické hnutí Nestraníci s podporou TOP 09 a dvě koalice politických stran: z nichž první „Koalice pro Českou Třebovou“ sdružuje tři parlamentní strany: KDU-ČSL, SNK ED, Stranu zelených a druhá z nich „Třebováci PRO Sport a Zdraví“ sdružuje dva celostátní subjekty: PSZ a SZSP. V České Třebové mají základní organizaci ČSSD, ODS, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09 a SZ. Ve všech zmíněných organizacích kromě SZ, která působí na místní úrovni od 13.7.2010 a kromě TOP 09, která působí na místní úrovni od 20.04.2012 lze zaznamenat za dobu jejich působení pokles členské základny a zvyšující se hranici průměrného věku členů, zejména u KSČM. Nejstabilnější pozicí na místní

⁵⁷ 2002 – 3 místa v radě, 2006 – 1 místo v radě, 2010 – 3 místa v radě, 2014 – 4 místa v radě.

⁵⁸ Ing. Jaromíra Žáčková je předsedkyní MO ČSSD a post I. místostarostky vykonává od roku 2002 dosud (2018), před prvním zvolením do funkce místostarostky v roce 2002 pracovala ve Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky.

⁵⁹ Město Česká Třebová patří mezi města, kde se postavilo nejméně bytů po roce 1989. (Naše město Česká Třebová, 3/2014).

úrovni parlamentních stran disponuje ČSSD. Významnou roli v městské samosprávě hraje politické hnutí Nezaníci s podporou TOP 09. Na kandidátních listinách všech volebních subjektů vždy figurovali nezávislí kandidáti a lze zaznamenat jejich zvyšující se podíl. Nejvyšší podíl 96,29 % lze zaregistrovat u strany Třebováci PRO Sport a zdraví. Souvisí to nejen se snižováním počtu členů místních organizací, ale podle sdělení většiny respondentů se vytrácí ochota a chuť mladších generací angažovat se v komunální politice, podílet se na rozvoji města nebo být členem nějaké politické strany. Neochota identifikovat se s politickou stranou může být mnohdy i důvod snadnějšího získání volebního zisku.

5 Závěr

Tématem diplomové práce bylo lokální politické stranictví v prostředí územní samosprávy ve městě Česká Třebová, ležícím v Pardubickém kraji, v okrese Ústí nad Orlicí. Podle členění Petra Jüptnera patří město Česká Třebová co do počtu obyvatel mezi obce větší střední velikosti. Od roku 2003 je obcí s rozšířenou působností se správním obvodem čtyř obcí: Přívrat, Rybník, Semanín a Třebovice. Česká Třebová byla jako předmět diplomové práce vybrána z důvodu proměny místních politických stran po roce 1994 a vzniku nových místních subjektů. Cílem práce bylo analyzovat socioekonomické ukazatele města a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. Stěžejním cílem bylo identifikovat lokální politické aktéry a jejich vzájemné vztahy, analyzovat vývoj členských základů po roce 1990, problematiku nezávislých kandidátů, sestavování povolebních koalic a formování místní samosprávy. V rámci diplomové práce byly hledány odpovědi na otázky: Zda teorie, kterou zformulovali autoři Katz a Mair o dlouhodobém poklesu počtu členů v místních organizacích politických stran v západních demokraciích platí i ve městě Česká Třebová a zda přední místa kandidátních listin obsazují členové politických stran a získávají i zastoupení v radě nebo je spíše obsazují kandidáti bez politické příslušnosti.

Česká Třebová je dynamicky rozvíjející se město a svůj potenciál růstu má v dobré dopravní obslužnosti, kvalitní občanské vybavenosti, dobré úrovni školství a hospodaření s přebytkovým rozpočtem. Nepříznivý dopad na rozvoj města by mohl mít v budoucnu pokles populace, jeho stárnutí a dlouhodobě vyšší nezaměstnanost.

V České Třebové se od roku 1990 konalo 7 voleb do zastupitelstva města. V roce 1990 bylo voleno 29 zastupitelů a ve všech následujících šesti 27 zastupitelů. Počet politických subjektů vstupujících do komunálních voleb 1994-2014 je celkem stabilní a pohybuje se v rozmezí 6-8. Aktéry komunálních voleb byly etablované strany působící na celostátní úrovni nebo jejich koalice, politické hnutí Nestranici a různá sdružení nezávislých kandidátů působících pouze v České Třebové: „Českotřebovští živnostníci a podnikatelé, SNK“ (2002) a „Za prosperitu České Třebové, SNK“ (2006). Stále dominantnější roli získávají na kandidátních listinách nezávislí kandidáti (kandidáti bez politické příslušnosti). Velikost jejich podílu byla v letech 1994 a 1998 pod 50 % a každé další volby docházelo k jejich navyšování. Nejvyšší hodnoty podílu bylo dosaženo v posledních

volbách 2014 s navýšením na 69,79 %. Důvodem pro naplňování kandidátních listin nezávislými kandidáty je buď slabá členská základna parlamentních stran, které by nenaplnily kandidátní listiny nebo taktický kalkul předjímající povolební koaliční jednání. Nezávislost se může v těchto jednáních projevit jako výhoda. Kandidáti bez politické příslušnosti mají značné zastoupení i v Radě města Česká Třebová, která je vždy devítičlenná a funkce starosty a dvou místostarostů je pokaždé funkcí uvolněnou. Nejvíce členů rady BEZPP bylo 8 v letech 1994-1998. V současné radě (2014-2018) je 6 členů BEZPP. Podle teorie sestavování koalic Petra Jüptnera se ve středně velkých obcích nejčastěji setkáváme s velkými koalicemi. V České Třebové tato skutečnost platila v období 1994-2014 celkem čtyřikrát.

Za současné politické aktéry města Česká Třebová lze označit šest politických subjektů. Jedná se o tři parlamentní (celostátní) politické strany: ČSSD, ODS a KSČM, politické hnutí Nestranici s podporou TOP 09 a dvě koalice politických stran: z nichž první „Koalice pro Českou Třebovou“ sdružuje tři parlamentní strany: KDU-ČSL, SNK ED a Stranu zelených. Druhá z nich „Třebováci PRO Sport a Zdraví“ sdružuje dva celostátní subjekty: PSZ a SZSP. Základní organizaci v České Třebové mají ČSSD, ODS, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09 a SZ. Ve všech zmíněných organizacích kromě SZ, která působí na místní úrovni od 13. 7. 2010 a kromě TOP 09, která působí na místní úrovni od 20.04.2012, lze zaznamenat za dobu jejich působení pokles členské základny a zvyšující se hranici průměrného věku členů, hlavně u KSČM. Nejstabilnější pozici na místní úrovni parlamentních stran disponuje ČSSD. Významnou roli v městské samosprávě zastává politické hnutí Nestranici s podporou TOP 09. Kandidátní listiny sestavují politické subjekty obdobně. Vedením stran jsou osloveny osoby, které se na veřejném životě už podílely nebo se jedná o známé osobnosti z řad ředitelů škol, učitelů, lékařů nebo umělců. Určování pořadí na kandidátní listině se neřídí politickou příslušností ke straně, ale podle ochoty pracovat ve vedení města a ochoty angažovat se v místní politice. Kandidátní listiny vykazují podstatnou míru kontinuity, kdy hlavní osobnosti figurují na kandidátkách ve více volebních obdobích. Na kandidátních listinách všech volebních subjektů vždy figurovali nezávislí kandidáti a lze zaznamenat jejich zvyšující se podíl. Nejvyšší podíl 96,29 % lze pozorovat u strany Třebováci PRO Sport a zdraví. Souvisí to nejen se snižováním počtu členů místních organizací, ale podle sdělení většiny respondentů se vytrácí ochota a chuť mladších generací angažovat se v komunální

politice, podílet se na rozvoji města nebo být členem nějaké politické strany. Neochota identifikovat se s politickou stranou může být mnohdy i důvod snadnějšího získání volebního zisku.

Vzájemné vztahy českotřebovských politických subjektů jsou podle respondentů založeny na dlouholeté spolupráci, osobních sympatiích a averzích. Zdejší politický systém lze hodnotit podle Říchové jako systém umírněného pluralismu, který zahrnuje nejméně 3 a nejvíce 5 až 6 stran v systému. Žádná ze stran není schopna při daném rozložení sil vládnout sama a typickým rysem tohoto systému je alternace vládnoucích koalic (ne stran).

Teorie Katze a Maira o poklesu členských základen místních politických organizací v České Třebové se potvrdila zejména u tradičních aktérů lokální politiky, jakými jsou místní organizace ODS, KSČM, KDU-ČSL a ČSSD. U místní organizace Strany zelených, která zahájila svou činnost v České Třebové 13. 07. 2010 a místní organizace TOP 09, která zahájila svou činnost 20.01.2012 se tendence o vývoji členské základny projeví v následujících letech.

Přední místa kandidátních listin obsazují jak členové politických stran, tak kandidáti bez politické příslušnosti. V České Třebové jde spíše o osobnosti kandidátů než o samotné politické strany.

6 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

BROKL, Lubomír. *Reprezentace zájmů v politickém systému České republiky*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 210 s. ISBN 80-85850-48-6.

ČERMÁK, Daniel, VOBECKÁ, Jana a kol. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 2011, 179 s. ISBN 978-807419-067-4.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. 176 s. ISBN 978-80-87197-00-4.

ČMEJREK, Jaroslav, KUBÁLEK, Michal, PÁTEK, Zdeněk, DOSTÁL Pavel. *Moderní společnost a problémy politiky: (kapitoly z politologie)*. Vyd. 3. Praha: ČZU PEF ve vydavatelství Credit, 2001. 302 s. ISBN 978-80-213-0841-1.

FIALA, Petr, STRMISKA, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Praha: Barrister & Principal. 1998. 263 s. ISBN 80-85947-31-5.

JÜPTNER, Petr. *Komunální koalice a politické modely*. *Politologická revue*. roč. 10, č. 2, 2004. 80-101 s. ISSN 1211-0353.

KATZ, Richard, MAIR, Peter.. *How parties organize: change and adaptation in party organizations in Western democracies*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 1994. 375 s. ISBN 0803979606.

KLÍMA, Michal. *Od totality k defektní demokracii: privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon). 2015. 364 s. ISBN 978-80-7419-1398.

KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix, 1998. 276 s. ISBN 80-86031-13-6.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: Srovnávací analýza demokratických politických systémů*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. 208 s. ISBN 978-80-262-0218-9

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 466 s. ISBN 80-7325-062-4.

Webové stránky

Českořebovský deník iČTZ 2014 [online] [cit. 2018-02-23]. Dostupné z:
<http://www.zpravodaj.probit.cz>

Českořebovské noviny [online] [cit. 2018-02-23]. Dostupné z:
https://www.ceskotrebovskenoviny.cz/phocadownload/pdf/2018/CESKOTREBOVSKE_NOVINY_UNOR_2018_WEB.pdf

Kronika města Česká Třebová 1989. Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí [online] [cit. 2018-02-23]. Dostupné z www: http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikace-usti/?adresar=CZ_225204010_0199_x00039&strana=2&nadpis=CZ_225204010_0199_x00039

Kronika města Česká Třebová 1991. Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí [online] [cit. 2018-02-23]. Dostupné z www: http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikace-usti/?adresar=CZ_225204010_1896_x00001&strana=1&nadpis=CZ_225204010_1896_x00001

Kronika města Česká Třebová 1994. Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí [online] [cit. 2018-02-23]. Dostupné z www: http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikace-usti/?adresar=CZ_225204010_1896_x00007&nadpis=CZ_225204010_1896_x00007&strana=1

Kronika města Česká Třebová 1998. Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí [online] [cit. 2018-02-23]. Dostupné z www: http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikac-eusti/?adresar=CZ_225204010_1896_x00015&nadpis=CZ_225204010_1896_x00015&strana=1

Kronika města Česká Třebová 2002 Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí [online] [cit. 2018-02-23]. Dostupné z www: http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikace-usti/?adresar=CZ_225204010_1896_x00015&nadpis=CZ_225204010_1896_x00015&strana=1

Kronika města Česká Třebová 2006. Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí [online] [cit. 2018-02-23]. Dostupné z www: http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikace-usti/?adresar=CZ_225204010_1896_x00030&nadpis=CZ_225204010_1896_x00030&strana=1

Kronika období po 17. listopadu 1989 v České Třebové, 2009, [online] [cit.9.1.2018]. Dostupné z: http://www.zpravodaj.probit.cz/2009/11_09web/kronika1989.htm

Monitor státní pokladna. Rozpočet., [online] [cit.9.1.2018]. Dostupné z:
<http://monitor.statnipokladna.cz>, <http://www.ceska-trebova.cz>

Osobnosti regionu. [online] [cit.9.1.2018]. Dostupné z:
<http://www.osobnostiregionu.cz/component/osobnosti/342-ing-zdenek-lang-1932-2001>

Strategie územního správního obvodu ORP Česká Třebová [online] [cit.9.1.2018]. Dostupné z: http://www.smocr.cz/obcesobe-docs/%C4%8Cesk%C3%A1%20T%C5%99ebov%C3%A1/SD_%C4%8Cesk%C3%A1%20T%C5%99ebov%C3%A1.pdf

Volební server ČSÚ. [online] [cit.9.1.2018]. Dostupné z: www.volby.cz

Veřejná databáze ČSÚ. [online] [cit.9.1.2018]. Dostupné z: www.volby.cz

Webové stránky města Česká Třebová [online] [cit.9.1.2018]. Dostupné z: <https://www.ceska-trebova.cz/>

Právní normy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 250/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 367/1990 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

Dokumenty a písemné materiály

CHVOJKOVÁ, Stanislava, *Město Česká Třebová*, 1. vyd. Česká Třebová, 2011

Profil města Česká Třebová. Česká Třebová, 2002. Dostupné z http://www.ceskatrebova.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=2175&id_dokumenty=3538

Strategie 2014-2020 a Akční plán 2014-2018. Česká Třebová, 2014. Dostupné z: https://www.ceska-trebova.cz/assets/File.ashx?id_org=2175&id_dokumenty=18093

Program Koalice pro Českou Třebovou 2014: Nová vize, nová prosperita pro město.

Dostupné z: <http://koaliceproct.cz/index.htm>

Program KSČM: S lidmi a pro lidi – komunální volby 2014.

Program Nezaníci s podporou TOP 09 2014: Služba městu a jeho občanům.

Program ODS 2014: Volební desatero.

Program 2014 Třebováci PRO Sport a Zdraví: Prosperující město, město plné života.

Program ČSSD 2014: Naše město Česká Třebová – Abeceda.

Rozhovory realizované 15.01.-15.03.2018

Rozhovor č. 1 – členka zastupitelstva města Mgr. Magdaléna Peterková (Koalice pro Českou Třebovou).

Rozhovor č. 2 – místopředseda MO KDU-ČSL Miloslav Tesař (Koalice pro Českou Třebovou).

Rozhovor č. 3 – předsedkyně MO Strany zelených Česká Třebová Tereza Hýblová.

Rozhovor č. 4 – místopředseda KSČM Ing. Vladimír Dušek.

Rozhovor č. 5 – místostarosta města Dobromil Kepř (Nezaníci s podporou TOP).

Rozhovor č. 6 – předseda MO TOP 09 Česká Třebová Pavel Doubrava (Nestraníci s podporou TOP).

Rozhovor č. 7 – předseda MO ODS Česká Třebová RNDr. Vlastimil Hruška.

Rozhovor č. 8 – členka zastupitelstva města Mgr. Hana Frúhaufová (ODS).

Rozhovor č. 9 – Jan Jasanský (Třebováci PRO Sport a Zdraví).

Rozhovor č. 10 – člen zastupitelstva města Lubomír Vašina (Třebováci PRO Sport a Zdraví).

Rozhovor č. 11 – místostarostka města a předsedkyně MO ČSSD Ing. Jaromíra Žáčková.

7 Přílohy

Příloha č. 1 Obrázky

Příloha č. 2 Otázky pokládané zástupcům politických subjektů

Příloha č. 3 Tabulky

Příloha č. 1

Obrázek 2 Staré náměstí s radnicí

Zdroj: Galerie prezentace města Česká Třebová, 2018

Obrázek 3 Rotunda sv. Kateřiny

Zdroj: Galerie prezentace města Česká Třebová, 2018

Obrázek 4 Městské muzeum

Zdroj: Galerie prezentace města Česká Třebová, 2018

Příloha č. 2 : Otázky pokládané zástupcům politických subjektů

Rozhovor č. 1 Koalice pro Českou Třebovou

1. Jak jste se dostala k veřejné činnosti?
2. Kdy a proč jste vstoupila do politiky?
3. Jste členem nějaké politické strany nebo místní organizace?
4. Proč kandidujete za Koalici pro Českou Třebovou?
5. Jak jste sestavovali kandidátní listinu pro volby 2014 do Zastupitelstva města Česká Třebová?
6. Jakým způsobem jste vytvářeli pořadí na kandidátní listině?
7. Byl problém sestavit kandidátní listinu o 27 lidech?
8. Jak probíhala Vaše předvolební kampaň? Jaký byl Váš program?
9. Bylo to jiné než v předchozích volbách?
10. Byly uzavřeny před volbami nějaké koalice?
11. Jak si představujete rozvoj města Česká Třebová?
12. Jak vidíte výsledky voleb 2014? Jak dopadly podle Vás?
13. Jaké bylo vyjednávání po volbách?
14. Existují podle Vás konflikty mezi aktéry politických stran?
15. Je pro Vás důležité splnění volebního programu nebo dobré vztahy s ostatními politickými aktéry?
16. Jak vnímáte svoji stranu v lokálním politickém systému?

Rozhovor č. 2 MO KDU-ČSL Česká Třebová

1. Jak jste se dostal k politice a proč jste veřejně činný? Od kdy jste členem místní organizace KDU-ČSL v České Třebové?
2. Kdy vznikla místní organizace KDU-ČSL? Můžete popsat její vývoj v průběhu její působnosti?
3. Jak byste svou stranu charakterizoval?
4. Kolik měla členů v době vzniku? Jak se počet členů měnil v průběhu její činnosti? Kolik členů má nyní a jaký je její věkový průměr?
5. Jak často se členové scházejí a co je předmětem tohoto jednání?
6. Jaký je Váš vztah s ostatními představiteli politických stran?
7. Existují podle Vás konflikty mezi aktéry politických stran?
8. Jak vnímáte svoji stranu v lokálním politickém systému?
9. Jak si představujete rozvoj města Česká Třebová?
10. Čím chce Vaše volební strana k tomuto rozvoji přispět?

Rozhovor č. 3 MO Strany zelených Česká Třebová

1. Jak jste se dostala k politice a proč jste veřejně činná? Od kdy jste členem místní organizace Strany zelených v České Třebové?
2. Kdy vznikla místní organizace Strany zelených? Můžete popsat její vývoj v průběhu její působnosti?
3. Jak byste svou stranu charakterizovala?
4. Kolik měla členů v době vzniku? Jak se počet členů měnil v průběhu její činnosti? Kolik členů má nyní a jaký je její věkový průměr?
5. Jak často se členové scházejí a co je předmětem tohoto jednání?
6. Jaký je Váš vztah s ostatními představiteli politických stran?
7. Jak vnímáte svoji stranu v lokálním politickém systému?
8. Existují podle Vás konflikty mezi aktéry politických stran?
9. Jak si představujete rozvoj města Česká Třebová?
10. Čím chce Vaše volební strana k tomuto rozvoji přispět?

Rozhovor č. 4 MO KSČM

1. Jak jste se dostal k politice a proč jste veřejně činný? Od kdy jste členem místní organizace KSČM v České Třebové?
2. Kdy vznikla místní organizace KSČM? Můžete popsat její vývoj v průběhu její působnosti?
3. Jak byste svou stranu charakterizoval?
4. Kolik měla členů v době vzniku? Jak se počet členů měnil v průběhu její činnosti? Kolik členů má nyní a jaký je její věkový průměr?
5. Jak často se členové scházejí a co je předmětem tohoto jednání?
6. V roce 2014 ve volbách do zastupitelstva města Česká Třebová strana KSČM nenaplnila celou kandidátní listinu. V čem vidíte problém?
7. S kým by strana KSČM byla ochotna vytvořit koalici, aby naplnila potřebný počet kandidátů na kandidátní listině?
8. S jakým volebním programem strana vstupovala do obecních voleb v roce 2014?
9. Probíhala před obecními volbami v roce 2014 předvolební kampaň, a pokud ano, co bylo jejím obsahem?
10. Jaký je Váš vztah s ostatními představiteli politických stran?

Rozhovor č. 5 Nestraníci s podporou TOP 09

1. Jak jste se dostal k veřejné činnosti?
2. Proč jste vstoupil do politiky?
3. Jste členem nějaké politické strany nebo místní organizace?
4. Kdy bylo hnutí založeno a proč?
5. Kolik má Vaše hnutí členů? Jak se mění jeho počty? Jsou stálé nebo dochází ke změnám?
6. Jak byste charakterizoval politické hnutí Nestraníci a co byste chtěl zdůraznit?
7. Jak často se hnutí schází?
8. Proč kandidujete za Nestraníky s podporou TOP 09?
9. Jak jste sestavovali kandidátní listinu pro volby 2014 do Zastupitelstva města Česká Třebová?
10. Jakým způsobem jste vytvářeli pořadí na kandidátní listině? Proč je někdo vpředu a někdo vzadu?
11. Byl problém sestavit kandidátní listinu o 27 lidech?
12. Jak probíhala Vaše předvolební kampaň? Jaký byl Váš program?
13. Bylo to jiné než v předchozích volbách?
14. Byly před volbami uzavírány předběžné (neformální) koalice?
15. Jak si představujete rozvoj města Česká Třebová?
16. Čím chce Vaše volební strana k tomuto rozvoji přispět?
17. Co je ve městě dobré a co chybí a je třeba řešit?
18. Jaké bylo vyjednávání po volbách?
19. Existují podle Vás konflikty mezi aktéry politických stran?
20. Jak vnímáte svoji stranu v lokálním politickém systému

Rozhovor č. 6 MO TOP 09

1. Jak jste se dostal k politice a proč jste veřejně činný? Od kdy jste členem místní organizace TOP 09 v České Třebové?
2. Kdy vznikla místní organizace TOP 09? Můžete popsat její vývoj v průběhu její působnosti?
3. Jak byste svou stranu charakterizoval?
4. Kolik měla členů v době vzniku? Jak se počet členů měnil v průběhu její činnosti? Kolik členů má nyní a jaký je její věkový průměr?
5. Jak často se členové scházejí a co je předmětem tohoto jednání?
6. S jakým volebním programem strana vstupovala do obecních voleb v roce 2014?
7. Jak jste sestavovali kandidátní listinu pro volby 2014 do Zastupitelstva města Česká Třebová?
8. Jakým způsobem jste vytvářeli pořadí na kandidátní listině?
9. Jak vidíte výsledky voleb 2014? Jak dopadly podle Vás?
10. Jaký je Váš vztah s ostatními představiteli politických stran?
11. Existují podle Vás konflikty mezi aktéry politických stran?

Rozhovor č. 7 MO ODS

1. Jak jste se dostal k politice a proč jste veřejně činný? Od kdy jste členem místní organizace ODS v České Třebové?
2. Kolik měla ODS členů v době vzniku? Jak se počet členů měnil v průběhu její činnosti? Kolik členů má nyní a jaký je její věkový průměr?
3. Jak často se členové scházejí a co je předmětem tohoto jednání?
4. Jak vnímáte svoji stranu v lokálním politickém systému?
5. Jak si představujete rozvoj města Česká Třebová?
6. Čím chce Vaše volební strana k tomuto rozvoji přispět?
7. S jakým volebním programem strana vstupovala do obecních voleb v roce 2014?
8. Probíhala před obecními volbami v roce 2014 předvolební kampaň, a pokud ano, co bylo jejím obsahem?
9. Jaký je Váš vztah s ostatními aktéry politických subjektů působících v České Třebové?
10. Domníváte se, že existují nějaké konflikty mezi představiteli jednotlivých stran a pokud ano, jakého jsou charakteru?

Rozhovor č. 8 MO ODS

1. Jak jste se dostala k veřejné činnosti?
2. Kdy a proč jste vstoupila do politiky?
3. Jste členem nějaké politické strany nebo místní organizace?
4. Proč kandidujete za ODS?
5. Jak jste sestavovali kandidátní listinu pro volby 2014 do Zastupitelstva města Česká Třebová?
6. Jakým způsobem jste vytvářeli pořadí na kandidátní listině?
7. Byl problém sestavit kandidátní listinu o 27 lidech?
8. Jak probíhala Vaše předvolební kampaň? Jaký byl Váš program?
9. Bylo to jiné než v předchozích volbách?
10. Byly uzavřeny před volbami nějaké koalice?
11. Jak si představujete rozvoj města Česká Třebová?
12. Jak vidíte výsledky voleb 2014? Jak dopadly podle Vás?
13. Jaké bylo vyjednávání po volbách?
14. Existují podle Vás konflikty mezi aktéry politických stran?
15. Jak vnímáte svoji stranu v lokálním politickém systému?

Rozhovor č. 9, 10 Třebováci PRO Sport a Zdraví

1. Jak jste se dostal k veřejné činnosti?
2. Kdy a proč jste vstoupil do politiky?
3. Jste členem nějaké politické strany nebo místní organizace?
4. Proč kandidujete za stranu Třebováci PRO Sport a Zdraví?
5. Jak jste sestavovali kandidátní listinu pro volby do Zastupitelstva města Česká Třebová?
6. Jakým způsobem jste vytvářeli pořadí na kandidátní listině? Proč je někdo vpředu a někdo vzadu?
7. Byl problém sestavit kandidátní listinu o 27 lidech?
8. Jak probíhala Vaše předvolební kampaň? Jaký byl Váš program?
9. Byly před volbami uzavřeny nějaké předběžné koalice?
10. Jak si představujete rozvoj města Česká Třebová?
11. Čím chce Vaše volební strana k tomuto rozvoji přispět?
12. Co je ve městě dobré a co chybí a je třeba řešit?
13. Jak vidíte výsledky voleb 2014? Jak dopadly podle Vás?
14. Jaké bylo vyjednávání po volbách?
15. Existují podle Vás konflikty mezi aktéry politických stran?
16. Je pro Vás důležité splnění volebního programu nebo dobré vztahy s ostatními politickými aktéry?
17. Jak vnímáte svoji stranu v lokálním politickém systému?
18. Vyvíjí Vaše strana činnost i v mezivolebním období?

Rozhovor č. 11 MO ČSSD

1. Jak jste se dostala k veřejné činnosti?
2. Kdy a proč jste vstoupila do politiky?
3. Jste členkou nějaké politické strany nebo místní organizace?
11. Kdy byla založena? Kolik měla členů v době vzniku? Jak se počet členů měnil v průběhu její činnosti? Kolik členů má nyní a jaký je její věkový průměr?
4. Jak jste sestavovali kandidátní listinu pro volby do Zastupitelstva města Česká Třebová?
5. Jakým způsobem jste vytvářeli pořadí na kandidátní listině? Proč je někdo vpředu a někdo vzadu?
6. Byl problém sestavit kandidátní listinu o 27 lidech?
7. Jak probíhala Vaše předvolební kampaň? Jaký byl Váš program?
8. Byly před volbami uzavřeny nějaké předběžné koalice?
9. Jak si představujete rozvoj města Česká Třebová?
10. Čím chce Vaše volební strana k tomuto rozvoji přispět?
11. Co je ve městě dobré a co chybí a je třeba řešit?
12. Jak vidíte výsledky voleb 2014? Jak dopadly podle Vás?
13. Jaké bylo vyjednávání po volbách?
14. Existují podle Vás konflikty mezi aktéry politických stran?
15. Jak vnímáte svoji stranu v lokálním politickém systému?
16. Jak často se členové scházejí a co je předmětem tohoto jednání

Tabulka 19 Přehled volebních stran a jejich získané mandáty ve volbách 1990-2014

Volební strana/volby	Počet mandátů						
	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Koalice OF +ČSL	16						
Koalice dem. stran (ČSS, ČSZ, SZ, ČSSD)	6						
KSČ/KSČM	4	3	2	3	2	1	1
KDS	2	1					
Nezávislí kandidáti	0						
Sdružení nezávislých kandidátů	1		9	6			
KDU-ČSL		5	4	3	2		
Sdružení ČSSD, SZ, ZS, NK		4					
Sdružení ODS, NK		10					
Koalice SPR-RSČ, SDČR		1	0				
Sdružení ODA, NK		3					
Sdružení LB, NK		0					
ČSSD			5	4	4	7	6
ODS			7	5	4	3	2
Českotřebovští živnost. a podnik., SNK				4			
US-DU				2			
„Za prosperitu České Třebové, SNK“					2		
Str. drob. živnost. a podnikat.					2		
NESTRANÍCI (politické hnutí)					11		
Koalice pro Českou Třebovou (KDU-ČSL, SZ, SNK ED)						3	7
Nestraníci s podporou TOP 09						11	9
Strana soukromníků ČR						2	
Třebováci PRO Sport a Zdraví							2

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ, 2017

Tabulka 20 Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 1994 – 1998

Kandidátní listina	Kandidát	Navrhující strana	Politická příslušnost	Hlasy	
				abs.	v %
KDU-ČSL	MUDr. Štěpánek Pavel	KDU-ČSL	BEZPP	3 198	8,67
KDU-ČSL	JUDr. Hostýnek Ladislav	KDU-ČSL	BEZPP	2 791	7,57
KDU-ČSL	Ing. Tomeš Karel	KDU-ČSL	BEZPP	2 441	6,62
KDU-ČSL	Ing. Spirman Aleš	KDU-ČSL	BEZPP	2 355	6,38
KDU-ČSL	Doleček Gustav	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1 889	5,12
KDS	Šimek Zdeněk	KDS	BEZPP	667	14,56
KSČM	Felgr Oldřich	KSČM	KSČM	1 038	4,72
KSČM	Kubiček Otto	KSČM	KSČM	967	4,40
KSČM	Ing. Polách Jaromír	KSČM	KSČM	942	4,29
Sdružení ČSSD, SZ, ZS, NK	Hýbl Petr	ČSSD	ČSSD	1 703	6,16
Sdružení ČSSD, SZ, ZS, NK	Ing. Žáčková Jaromíra	ZS	BEZPP	1 510	5,46
Sdružení ČSSD, SZ, ZS, NK	Ing. Dr. Ryšán Karel, CSc.	SZ	BEZPP	1 470	5,32
Sdružení ČSSD, SZ, ZS, NK	Ing. Fieder Vlastislav	NK	BEZPP	1 459	5,28
Sdružení ODS, NK	MUDr. Štanclová Irena	NK	BEZPP	3 882	5,97
Sdružení ODS, NK	Čech František	NK	BEZPP	3 305	5,08
Sdružení ODS, NK	Hýbl Lubomír	ODS	ODS	3 237	4,98
Sdružení ODS, NK	Mgr. Janata Roman	NK	BEZPP	3 203	4,92
Sdružení ODS, NK	Mgr. Frúhaufová Hana	NK	BEZPP	3 193	4,91
Sdružení ODS, NK	RNDr. Hruška Vlastimil	ODS	ODS	3 155	4,85
Sdružení ODS, NK	PaedDr. Doležal František	ODS	ODS	3 152	4,85
Sdružení ODS, NK	Ing. Lang Zdeněk	ODS	ODS	3 095	4,76
Sdružení ODS, NK	doc. Ing. Izer Jiří	NK	BEZPP	3 070	4,72
Sdružení ODS, NK	Ing. Beran Jiří	NK	BEZPP	2 707	4,16
Koalice SPR-RSČ, SDČR	Ing. Chobot Vlastimil	SPR-RSČ	BEZPP	718	8,86
Sdružení ODA, NK	Pásek Jiří	ODA	ODA	2 508	11,28
Sdružení ODA, NK	Musílek Jiří	ODA	BEZPP	2 486	11,18
Sdružení ODA, NK	Keprt Dobromil	ODA	BEZPP	2 269	10,20

Zdroj: vlastní zpracování dle www.volby.cz

Tabulka 21 Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 1998 – 2002

Kandidátní listina	Kandidát	Navrhující strana	Politická příslušnost	Hlasy	
				abs.	v %
ČSSD	Ing. Žáčková Jaromíra	ČSSD	ČSSD	1 446	5,77
ČSSD	Hýbl Petr	ČSSD	ČSSD	1 361	5,43
ČSSD	Zelený Petr	ČSSD	BEZPP	1 286	5,13
ČSSD	Ing. Dr. Ryšán Karel, CSc.	ČSSD	ČSSD	1 265	5,05
ČSSD	Kyncl Josef	ČSSD	BEZPP	1 139	4,55
KDU-ČSL	MUDr. Štěpánek Karel	KDU-ČSL	BEZPP	1 733	7,76
KDU-ČSL	PhDr. Poldauf Petr	KDU-ČSL	BEZPP	1 579	7,07
KDU-ČSL	Ing. Kubínek Jiří	KDU-ČSL	BEZPP	1 212	5,42
KDU-ČSL	Doleček Gustav	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1 174	5,25
KSČM	Bednář Miloslav	KSČM	KSČM	601	5,26
KSČM	Felgr Oldřich	KSČM	KSČM	582	5,09
ODS	Mgr. Frůhaufová Hana	ODS	BEZPP	1 831	5,49
ODS	Ing. Esser Miroslav	ODS	BEZPP	1 777	5,33
ODS	PaedDr. Doležal František	ODS	ODS	1 655	4,96
ODS	Vašina Lubomír	ODS	BEZPP	1 621	4,86
ODS	RNDr. Hruška Vlastimil	ODS	ODS	1 618	4,85
ODS	Ing. Lang Zdeněk	ODS	ODS	1 617	4,85
ODS	doc. Ing. Izer Jiří	ODS	BEZPP	1 555	4,66
SNK	MUDr. Pečinka Rudolf	NK	BEZPP	2 682	5,56
SNK	SNK Musílek Jiří	NK	BEZPP	2 558	5,30
SNK	Čech František	NK	BEZPP	2 359	4,89
SNK	Pásek Jiří	NK	BEZPP	2 344	4,86
SNK	Keprt Dobromil	NK	BEZPP	2 311	4,79
SNK	Brusenbauchová Hana	NK	BEZPP	2 294	4,76
SNK	MUDr. Štanclová Irena	NK	BEZPP	2 193	4,55
SNK	JUDr. Hostýnek Ladislav	NK	BEZPP	2 125	4,41
SNK	MUDr. Vlastimil Bílý	NK	BEZPP	2 102	4,36

Zdroj: vlastní zpracování dle www.volby.cz

Tabulka 22 Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 2002 – 2006

Kandidátní listina	Kandidát	Navrhující strana	Politická příslušnost	Hlasy	
				abs.	v %
ČSSD	RNDr. Demel Jaroslav	ČSSD	BEZPP	1 951	8,04
ČSSD	Mgr. Ostruzzková Eva	ČSSD	ČSSD	1 697	6,99
ČSSD	Ing. Žáčková Jaromíra	ČSSD	ČSSD	1 519	6,26
ČSSD	Kyncl Josef	ČSSD	BEZPP	1 265	5,21
Českotřeb. živnost. a podnik., SNK	Langhans Pavel	NK	BEZPP	1 653	6,88
Českotřeb. živnost. a podnik., SNK	Mgr. Hylena Marek	NK	BEZPP	136	5,68
Českotřeb. živnost. a podnik., SNK	MVDr. Karlík Jiří	NK	BEZPP	1 254	5,21
Českotřeb. živnost. a podnik., SNK	Mehl Felix	NK	BEZPP	1 252	5,21
KSČM	Bednář Miloslav	KSČM	KSČM	970	6,24
KSČM	FelgrOldřich	KSČM	KSČM	755	4,85
KSČM	Kukla Jaroslav	KSČM	BEZPP	722	4,64
ODS	Mgr. Frúhaufová Hana	ODS	BEZPP	1 764	6,62
ODS	VraspírVladislav	ODS	ODS	1 453	5,45
ODS	RNDr. Hruška Vlastimil	ODS	ODS	1 331	4,99
ODS	PaedDr. Doležal František	ODS	ODS	1 285	4,82
ODS	Kopecký Josef	ODS	ODS	1 182	4,43
US-DU	Vašina Lubomír	US-DU	BEZPP	1 331	12,18
US-DU	PaedDr. Slavík Zbyněk	US-DU	BEZPP	915	8,37
Sdružení nezávislých	Šebek Zdeněk	SNK ED	BEZPP	1 957	5,9
Sdružení nezávislých	Keprt Dobromil	SNK ED	BEZPP	1 888	5,69
Sdružení nezávislých	Musílek Jiří	SNK ED	BEZPP	1 839	5,55
Sdružení nezávislých	Brusenbauchová Hana	SNK ED	BEZPP	1 794	5,41
Sdružení nezávislých	Zedník Jaroslav	SNK ED	BEZPP	1 728	5,21
Sdružení nezávislých	Mgr. Beneš Stanislav	SNK ED	BEZPP	1 659	5,00
KDU-ČSL	PhDr. Poldauf Petr	KDU-ČSL	BEZPP	1 604	9,21
KDU-ČSL	doc. Ing. Zelenka Jaromír, CSc.	KDU-ČSL	BEZPP	1 158	6,65
KDU-ČSL	MgA. Mimra Bohuslav	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1 148	6,59

Zdroj: vlastní zpracování dle www.volby.cz

Tabulka 23 Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 2006 – 2010

Kandidátní listina	Kandidát	Navrhující strana	Politická příslušnost	Hlasy	
				abs.	v %
„Za prosperitu České Třebové, SNK“	Vašina Lubomír	NK	BEZPP	1 362	10,81
„Za prosperitu České Třebové, SNK“	MVDr. Palán Radek	NK	BEZPP	1 045	8,29
Str. drob. živnost. a podnikat.	RNDr. Demel Jaroslav	SDŽP	BEZPP	1 010	7,65
Str. drob. živnost. a podnikat.	Langhans Pavel	SDŽP	BEZPP	936	7,09
NESTRANÍCI	Zedník Jaroslav	Nestran.	BEZPP	3 644	6,28
NESTRANÍCI	Keprt Dobromil	Nestran.	Nestran.	3 282	5,66
NESTRANÍCI	Šebek Zdeněk	Nestran.	BEZPP	2 725	4,70
NESTRANÍCI	Mgr. Beneš Stanislav	Nestran.	BEZPP	2 716	4,68
NESTRANÍCI	Musílek Jiří	Nestran.	BEZPP	2 646	4,56
NESTRANÍCI	Brusenbauchová Hana	Nestran.	BEZPP	2 559	4,41
NESTRANÍCI	Nejedlý Bohumír	Nestran.	BEZPP	2 338	4,03
NESTRANÍCI	Čech František	Nestran.	BEZPP	2 306	3,97
NESTRANÍCI	Klacl Pavel	Nestran.	BEZPP	1 946	3,35
NESTRANÍCI	RNDr. Hýbl Vlastimil	Nestran.	BEZPP	2 339	4,03
NESTRANÍCI	Ing. Carba Jan	Nestran.	BEZPP	1 987	3,42
KDU-ČSL	PhDr. Poldauf Petr	KDU-ČSL	BEZPP	1 070	10,25
KDU-ČSL	MgA. Mimra Bohuslav	KDU-ČSL	KDU-ČSL	830	7,95
KSČM	Jasanský Pavel	KSČM	BEZPP	531	5,08
KSČM	Ing. Dušek Vladimír	KSČM	KSČM	522	4,99
ODS	Mgr. Frůhaufová Hana	ODS	BEZPP	1 492	5,92
ODS	MUDr. Formánek Martin	ODS	BEZPP	1 332	5,28
ODS	Vraspír Vladislav	ODS	ODS	1 326	5,26
ODS	RNDr. Hruška Vlastimil	ODS	ODS	1 206	4,78
ČSSD	Ing. Žáčková Jaromíra	ČSSD	ČSSD	2 071	9,45
ČSSD	PaedDr. Slavík Zbyněk	ČSSD	BEZPP	1 393	6,36
ČSSD	Mgr. Ostruzsková Eva	ČSSD	ČSSD	1 255	5,73
ČSSD	JUDr. Netolický Martin	ČSSD	ČSSD	1 157	5,28

Zdroj: vlastní zpracování dle www.volby.cz

Tabulka 24 Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 2010 – 2014

Kandidátní listina	Kandidát	Navrhující strana	Politická příslušnost	Hlasy	
				abs.	v %
KSČM	Jasanský Pavel	KSČM	BEZPP	609	8,30
Koalice pro Českou Třebovou	Mgr. Mikolecký Milan	NK	BEZPP	1 086	6,00
Koalice pro Českou Třebovou	Mgr. Menšík Josef	NK	BEZPP	1 335	7,37
Koalice pro Českou Třebovou	PhDr. Poldauf Petr	NK	BEZPP	1 226	6,77
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Zedník Jaroslav	Nestran.	BEZPP	3625	6,59
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Keprt Dobromil	Nestran.	Nestran.	3145	5,72
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Mgr. Beneš Stanislav	Nestran.	BEZPP	2606	4,74
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Nejedlý Bohumír	Nestran.	BEZPP	2259	4,11
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Ing. Carba Jan	Nestran.	BEZPP	1828	3,32
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Jasanský Radko	Nestran.	BEZPP	2131	3,87
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Brusenbauchová Hana	Nestran.	BEZPP	2420	4,40
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Ing. Cindr Miloslav	Nestran.	BEZPP	2112	3,84
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Musílek Jiří	Nestran.	BEZPP	2322	4,22
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Mgr. Kolář Radim	Nestran.	BEZPP	2350	4,27
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	MVDr. Palán Radek	Nestran.	BEZPP	2493	4,53
ODS	Mgr. Kopecký Josef	ODS	ODS	993	6,09
ODS	Mgr. Frůhaufová Hana	ODS	BEZPP	1187	7,29
ODS	MUDr. Formánek Martin	ODS	BEZPP	1136	6,97
„Strana soukromníků ČR“	Mgr. Hylena Marek	SsČR	BEZPP	790	6,54
„Strana soukromníků ČR“	Mehl Felix	SsČR	BEZPP	834	6,91
ČSSD	Ing. Žáčková Jaromíra	ČSSD	ČSSD	2437	6,73
ČSSD	Ing. Zelený Dalibor	ČSSD	BEZPP	1977	5,46
ČSSD	JUDr. Netolický Martin	ČSSD	ČSSD	2161	5,96
ČSSD	PaedDr. Slavík Zbyněk	ČSSD	BEZPP	1723	4,75
ČSSD	Mgr. Ostruzsková Eva	ČSSD	ČSSD	1794	4,95
ČSSD	Mgr. Kovář Jan	ČSSD	BEZPP	1523	4,20
ČSSD	Kyncl Josef	ČSSD	BEZPP	1487	4,10

Zdroj: vlastní zpracování dle www.volby.cz

Tabulka 25 Zastupitelstvo města Česká Třebová pro období 2014 – 2018

Kandidátní listina	Kandidát	Navrhující strana	Politická příslušnost	Hlasy	
				abs.	v %
Koalice pro Českou Třebovou	Mgr. Peterková Magdaléna	KDU-ČSL	BEZPP	1 771	5,91
Koalice pro Českou Třebovou	Mgr. Menšík Josef	KDU-ČSL	BEZPP	2 023	6,75
Koalice pro Českou Třebovou	Mgr. Mikolecký Milan	KDU-ČSL	BEZPP	1 383	4,61
Koalice pro Českou Třebovou	MgA. Mimra Bohuslav	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1 312	4,37
Koalice pro Českou Třebovou	PhDr. Poldauf Petr	KDU-ČSL	BEZPP	1 452	4,84
Koalice pro Českou Třebovou	Pharm.Dr. Záveský Richard	KDU-ČSL	BEZPP	1 299	4,33
Koalice pro Českou Třebovou	Ing. Skopal Petr	KDU-ČSL	BEZPP	1 338	4,46
KSČM	Jasanský Pavel	KSČM	BEZPP	526	12,81
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Zedník Jaroslav	Nestran.	TOP 09	2 725	6,80
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Keprt Dobromil	Nestran.	Nestran.	2 452	6,12
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Ing. Cindr Miloslav	Nestran.	BEZPP	1 691	4,22
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Mgr. Beneš Stanislav	Nestran.	BEZPP	1 868	4,66
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Mgr. Kolář Radim	Nestran.	BEZPP	1 878	4,69
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	JUDr.Vopařilová Magdaléna, Ph.D.	Nestran.	BEZPP	1 732	4,32
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	prof. Ing. Cempírek Václav, Ph.D.	Nestran.	TOP 09	1 667	4,16
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Ing. Stránský Aleš	Nestran.	BEZPP	1 633	4,08
NESTRANÍCI s podporou TOP 09	Gregar Petr	Nestran.	BEZPP	1 764	4,40
ODS	Mgr. Frühaufová Hana	ODS	BEZPP	727	8,05
ODS	MUDr.Formánek Martin	ODS	BEZPP	766	8,48
Třebováci PRO Sport a Zdraví	Vašina Lubomír	PRO ZS	PRO ZS	1 018	9,83
Třebováci PRO Sport a Zdraví	Slavíková Lenka	PRO ZS	BEZPP	709	6,85
ČSSD	Ing. Žáčková Jaromíra	ČSSD	ČSSD	1 568	6,31
ČSSD	Ing. Zelený Dalibor	ČSSD	BEZPP	1 434	5,77
ČSSD	PaedDr. Slavík Zbyněk	ČSSD	BEZPP	1 336	5,38
ČSSD	Mgr. Kovář Jan	ČSSD	BEZPP	1 242	5,00
ČSSD	Mgr. Ostruzsková Eva	ČSSD	ČSSD	1 085	4,37
ČSSD	JUDr. Netolický Martin, Ph.D.	ČSSD	ČSSD	1 977	7,96

Zdroj: vlastní zpracování dle www.volby.cz